

בשבתו כבית המשפט הגבוה לצדק

העותרים

1. [REDACTED]
2. [REDACTED]
3. [REDACTED]
4. [REDACTED]
5. [REDACTED]
6. [REDACTED]
7. [REDACTED]
8. [REDACTED]
9. [REDACTED]
10. [REDACTED]
11. [REDACTED]
12. [REDACTED]
13. [REDACTED]
14. [REDACTED]
15. [REDACTED]
16. [REDACTED]
17. [REDACTED]

18. האגודה לזכויות האזרח בישראל, ע"ר 580011567

ע"י ב"כ עו"ד רעות שאער ו/או אבנר פינצ'וק ו/או עודד פלר ו/או גדיר ניקולא ו/או דבי גילד-חיו ו/או מיכל תגיר ו/או עביר גיובראן ו/או טל חסין ו/או ניצן אילני ו/או הגר שחטר ו/או הילה שרון ו/או עדן גלעד ו/או יעל זיידמן ו/או אלזה בונייה

מהאגודה לזכויות האזרח בישראל

- נגד -

המשיבים

1. מפקד כוחות צה"ל בגדה המערבית
 2. ראש המינהל האזרחי
 3. מפקד מחוז ש"י – משטרת ישראל
 4. שר הביטחון
 5. הסוכנות היהודית - החטיבה להתיישבות
 6. היועצת המשפטית לממשלה
- ע"י מחלקת הבג"צים, פרקליטות המדינה
משרד המשפטים, ירושלים

עתירה למתן צו על תנאי ובקשה לקיום דיון דחוף

בית המשפט הנכבד מתבקש להורות למשיבים להתייצב בפניו וליתן טעם מדוע לא ינקטו בצעדים הבאים לשם מניעת עקירת שארית קהילות הרועים הפלסטיניות שנותרו בצפון בקעת הירדן:

- א. המפקד הצבאי יפעיל את סמכויותיו באופן אפקטיבי לשם הגנה על הקהילות המצויות כיום בסיכון לעקירה כפויה באזור מושא העתירה, ולשם הרחקה של אזרחים ישראלים המתנכלים להן. לצורך כך, בין היתר, יסגור בצו את מתחמי המגורים והקרקעות החקלאיות הפרטיות לכניסת אזרחים ישראלים שאינם מוזמנים ע"י התושבים; וימסור לנציגי הקהילות פרטי קשר עם גורם צבאי שיוכל לסייע בעתות מצוקה.
- ב. תפורסם ותוטמע הנחיה להפסקת שיתוף הפעולה של כוחות הביטחון עם פעולות ההתנכלות לקהילות, ובכלל זה איסור על פעולה משותפת עם אזרחים (לרבות חברי כיתות כוננות, ובעלי תפקידים במועצות האזוריות) בהליכי אכיפה ובפעילות שוטפת ומבצעית.
- ג. המינהל האזרחי יפעיל את סמכויותיו לעניין אכיפת דיני התכנון והבנייה, על מנת לסלק בנייה בלתי חוקית חדשה וגדרות באזור מושא העתירה.
- ד. תפורסם בפומבי מפת שטחי המרעה שהוקצו למתנחלים באזור מושא העתירה.
- ה. תינתן גישה מספקת ובטוחה לשטחים ציבוריים לרועים פלסטינים.
- ו. תתאפשר גישה רציפה דרך מחסומי תייסיר וחמרה לעיירות הסמוכות, המספקות לקהילות מים ושירותים חיוניים אחרים.
- ז. יינתן סיוע לקהילות שגורשו מהאזור מושא העתירה, באיומים או באמצעים אלימים, אשר מבקשות לשוב לביתן, תתאפשר חזרתן, ותינתן להן הגנה כאמור בסעיף א'.

מבוא ובקשה לדיון דחוף

- שבע הקהילות שבשמן מוגשת עתירה זו – קהילות אל-חמה, פארסיה, עין אל-חילוה, סמרה, אל-חדידיה, חומסה וח'לת מכחול – הן קהילות הרועים הפלסטיניות האחרונות ששרדו בצפון הבקעה ובבקעה בכלל. הן אף נתונות בסיכון ממשי ומיידי לעקירה, לאחר מהלך מתמשך של אלימות, התעמרות ושלילת זכויות.
- בשנים האחרונות מיישמים המשיבים מדיניות מוצהרת להקמת עוד ועוד מאחזים בלתי חוקיים, אלימים ברובם, סמוך למתחמי המגורים של הקהילות, להפוך אותן למטרה לאלימות יומיומית, להוסיף עליה רדיפה והתעמרות ממוסדות, ולמנוע מהן הגנה וגישה למשאבים ותשתיות חיוניים – עד שיעזבו. כך נעקרו עשרות קהילות ומאות בני אדם מהאזור מושא העתירה. קהילות העותרים מצויות כיום כפסע מעקירה כפויה בעצמן.
- המאחזים עם עדריהם פועלים לדחוק את הרועים הקיימים באלימות. הם זוכים לתמיכה ממשלתית רחבה, ובין היתר להקצאה של שטחי מרעה נרחבים, בלתי מסומנים, בהיקף בלתי ידוע. **בתא השטח התחום של צפון הבקעה, הוקמו לפחות 16 מאחזים בלתי חוקיים בשנים האחרונות. לפחות שלושה מאחזים כאלה הוקמו בחצי השנה האחרונה, בצמוד למתחמי המגורים של קהילות שנעקרו בחלקן או במלואן.**
- תושבי המאחזים פועלים ללא הרף ובמגוון אמצעים כדי לתקוף את התושבים הפלסטינים בקהילות שביניהן התיישב, לאיים עליהם ולהטרידם: פלישה לבתי התושבים המוגנים ולחצרותיהם; הטרדות שנועדו למניעת שינה בשעות הלילה ופוגרומים ליליים; תקיפה פיזית ומילולית של התושבים מבלי לחוס על קשישים, נשים וילדים; פגיעה ברכוש ובעלי החיים; מניעת גישה ומניעת פעילות חקלאית. כאלה הם חייהם של העותרים בשנים האחרונות. כמה מהעותרים וילדיהם נזקקו לאשפוז לא פעם. ילדי הקהילות סובלים מנזקים נפשיים מתמשכים. העותרים מופקרים ואינם זוכים להגנה מידי המשטרה או הצבא.

5. המשיבים, רשויות המדינה הפועלות בשטחים, מעלימים עין מעבירות האלימות, מההתנכלות השיטתית ומעבירות הבנייה המתרבות. מנגד, הם מגבירים את הלחץ על הקהילות. נמנעת מהן גישה סבירה למים, ולאחרונה החריפה פרקטיקה זו ובחלק מהמקרים אף נמנע מהעותרים להוביל מים לבתיים בכוחות עצמם; נמנעת מהן גישה למרעה ובכלל זה גישה לאדמות הפרטיות, שהבעלות בהן מוסדרת ומתועדת; מופעלים כלפי בני הקהילות עיכובים ממושכים הכרוכים בהתעללות; דיני התכנון והבנייה נאכפים כלפיהם באופן דווקני, דרקוני ולעיתים מנוגד לדין. מחסה משמש וגשם נהרס על ראשיהן של משפחות ללא חלופת מגורים, שעה שמאחזים מוקמים על גבעות סביבן, וגדרות בלתי חוקיות מוצבות על ידי מתנחלים כדי למנוע מהרועים גישה לשטחים הפתוחים; הגבלות תנועה מתרחבות והולכות מנתקות אותם מסביבתם ובכלל זה מהכפרים השכנים, בהם הם תלויים לקבלת שירותים וכדי למכור את תוצרתם. **הקהילות נותרות ללא יכולת קיום.**
6. במרבית הבקעה הושלמו הגירוש של קהילות הרועים הפלסטיניות והכחדת תרבותן. האחרונות להיעקר בכפייה בדרום הבקעה היו קהילות מערג'את וראס אל-עין (ראו: בג"ץ 52750-03-25 **ג'ואמנה נ' המפקד הצבאי לאזור הגדה המערבית** (תלוי ועומד); בג"ץ 10151-07-15 **מליחאת נ' מפקד כוחות צה"ל בגדה המערבית** (תלוי ועומד)).
7. העותרים צופים בחשש אל העתיד הקרוב. מזה חודשים הם מותקפים בביתם ובחוץ. המשאבים החומריים שעמדו לרשותם אזלו זה מכבר, וכך גם כוח עמידתם.
8. ביום 8.3.2026 מח"ט חטיבת הבקעה גלעד שריקי, ונציג דובר ערבית של המינהל האזרחי, סיירו בין הקהילות הנותרות בבקעה מלווים בפמליה צבאית. על פי דיווחים בתקשורת ועל פי עדויות התושבים, נמסר להם כ"הצעה ידידותית" לעזוב את האזור, שממילא הם עתידים להיות מפונים, או שבתיהם יהרסו בטווח של חודשים (אורן זיו, "מח"ט הבקעה לקהילות פלסטיניות: יותר טוב שתעזבו", **שיחה מקומית**, 11.3.2026).
9. המשיבים הם נציגי השלטון הצבאי באזור. הם שמכוונים ומפעילים את המדיניות המתוארת, ועל כתפיהם האחריות למנוע גירושן של קהילות העותרים, האחרונות שנותרו בבקעה. עליהם לספק לעותרים הגנה, לסייע להם להתקיים בכבוד, ולהימנע משימוש בסמכויותיהם באופן מפלה. עליהם לאכוף את הדין באופן שוויוני, בהתאם לעקרון החוקיות וההגיונות, ולרסן **באופן אפקטיבי** את האלימות שלה אפשרו להשתולל בשטח עד כה. עליהם לאפשר לעותרים תנאי חיים בני קיימא.
10. חובות אלה של המשיבים נגזרות מדיני ההחזקה הלוחמתית, מדיני זכויות האדם, ומהדין המינהלי והחוקתי הישראלי. הפרת חובות אלה, בין במעשיהם של המשיבים ובין במחדליהם ובתמיכתם העקיפה באזרחים המבצעים פעולות גירוש שיטתיות, עלולה להכתים את ישראל בפשעים חמורים.
11. פניות חוזרות ונשנות של העותרים אל המשיבים בעניינים אלה לא הועילו. ההפך הוא הנכון. ההתעמרות בעותרים, לרבות בכלים מינהליים ובאמצעות שימוש מפלה בסמכויות אכיפה – מחריפה והולכת. ספק רב אם כל קהילות העותרים ישרדו את הקיץ הקרוב. מכאן הבקשה לקביעת דיון דחוף.

הרקע העובדתי

א. האוכלוסייה הפלסטינית בצפון בקעת הירדן: עובדות ונתונים

12. האזור שבו עוסקת העתירה הוא האזור הצפוני ביותר בבקעת הירדן הכלול בשטחי הגדה המערבית: מצפון מצוי מעבר הבקעה, המוביל לבית שאן; מדרום - צומת חמרה; ממערב - הכפר עאטוף; וממזרח - שטח צו הסגירה הצמוד לגבול ישראל וירדן (להלן: **צפון בקעת הירדן**, ראו **מפה** מצורפת לעיל).
13. באזור זה, המצוי כולו בשטח C שבשליטה ישראלית מלאה, מתגוררות מזה חצי מאה ויותר הקהילות שאליהן משתייכים העותרים. האזור מאוכלס בדלילות, ובו קרקע פורייה ושטחים פתוחים רבים. שטחים אלה קריטיים לכלכלה הפלסטינית שבה החקלאות היא נדבך מרכזי.
14. לאורך השנים הכריזה ישראל על שטחים נרחבים בבקעת הירדן כשטחי אש. חלק הארי של השטח הפתוח שנותר מחוץ לשטחי האש, מצוי בתחום ההתנחלויות והמועצות האזוריות. ובעוד שישראל טיפחה התנחלויות במרחב, בקשות של פלסטינים להיתרי בנייה נדחו בעיקרן. כנגד בנייה ללא היתר ננקטה אכיפה מחמירה. על תכנון, הסדרה של מבני מגורים, וחיבור לכבישים ותשתיות – ולו כאלה שיאפשרו מתן מענה לצרכים החיוניים ביותר – אין מה לדבר.
15. התושבים, וביניהם העותרים ומשפחותיהם, מתגוררים במתחמי מגורים המורכבים מאוהלים, מבנים מאולתרים ומבנים יבילים. השילוב בין הבנייה הארעית והיעדר התשתיות כופה עליהם חיים בתנאים קשים ביותר, ובתוך כך – קושי משמעותי להתגונן מפני פגעי מזג האוויר.
16. על פי ההערכות, לפני כעשור, התושבים הפלסטינים בשטח C באזור מושא העתירה מנו כאלפיים בני אדם ואף יותר. הקהילות התפרנסו מגידול מקנה, ובמקביל עוסקות בחקלאות בחלקות קרקע פרטיות השייכות להן או לכפרים השכנים: טמון וטובאס. זאת, בנוסף לרעייה בשדות מעובדים של מכרים ובני משפחה, כחלק מהסכמים ארוכי שנים.
17. בשנים עברו, כשניתנה לקהילות הפלסטיניות האפשרות לקיים מרעה, יצאו הגברים והנערים עם העדרים למרעה בשטחים הפתוחים שסביב, ועסקו בחקלאות שסיפקה מספוא לבעלי החיים בקיץ. כל בני המשפחה חלקו את מלאכת החליבה. הנשים היו מייצרות בעבודת יד גבינות ויוגורט מחלב העיזים והכבשים, ומוכרות את החלב ויתר התוצרים לתושבי הכפרים השכנים.
18. הקהילות קשורות בקשרי גומלין ענפים בין לבין עצמן, וכן לעיירות ולכפרים הממוקמים ממערב לבקעה (תייסיר, טמון עאטוף וטובאס). הכפרים משמשים עד היום עוגן למתן שירותים ממשלתיים חיוניים, דוגמת רפואה, חינוך ומרשם אוכלוסין, למסחר ולאספקה של סחורות ומצרכים חיוניים.
19. להלן יובאו בקצרה סיפורי הקהילות שנותרו בצפון בקעת הירדן כיום, ואשר נתונות בסיכון ממשי ומיידי להיעקר בכפייה, ככל שלא יחול שינוי דרסטי במדיניות המשיבים. בהמשך לכך יובאו פירוט הקהילות שנעקרו בכפייה מהאזור, ופירוט בדבר המדיניות שהובילה לעקירתן.

ב. רקע עובדתי אודות העותרים והקהילות שאליהן הם משתייכים

קהילות הרועים שנותרו במקומן בצפון בקעת הירדן

קהילת ח'לת מכחול

20. העותרים 1-2 הם תושבי קהילת ח'לת מכחול, הכוללת כיום את משפחותיהם של שלושת האחים [REDACTED] ושכנם [REDACTED] איש כבן 90 החי בגפו. הקהילה מונה כ-30 נפשות, מהן כ-20 קטינים.
21. הקהילה שוכנת בצפון בקעת הירדן משנות החמישים הקהילה מתפרנסת מגידול צאן וממכירת גבינות המיוצרות על ידי התושבים בעבודת כפיים תובענית. בשנת 1993 נאלצו התושבים לעקור מאזור חומסה דהיום, בהוראת הצבא. על מנת להימנע מסבבי עקירה נוספים, המשפחות כרתו הסכם לשכירת זכויות השימוש בקרקע פרטית השייכת לתושבי טובאס. עד שנות השבעים חיו במכחול עשרות משפחות. עם הקמת ההתנחלויות, וביתר שאת עם הקמת מאחזי החוות, משפחות עזבו בהדרגה ונסוגו לכפרים.
22. [REDACTED] הורים לחמש בנות וחמישה בנים, [REDACTED] הורים לתשע בנות ובן זקונים אחד, וסבים לנכדים. כל הבנות הצטיינו בלימודיהן והמשיכו ללימודים גבוהים בעידוד הוריהן, אף שהדבר דרש הקרבה כלכלית ופרידה ממושכת מההורים. הבנות למדו בבתי ספר ממשלתיים בטובאס, וכאשר הגבלות התנועה האזוריות (ביניהן: סגירה עתית של מחסומי חמרה ותייסיר) התרחבו, הן התקשו להגיע למקומות הלימודים באופן סדיר. העלייה בתדירות אירועי האלימות תרמה גם היא להחלטת ההורים להרחיק את הבנות מהאזור, ולשכנן עם בני משפחה בטמון, כך שיוכלו להתמקד בלימודיהן. בכך ויתרו ההורים על עזרה משמעותית ונחוצה בגידול עדר הצאן. אחת הבנות קרובה להשלים לימודי תואר שלישי בפסיכולוגיה, בת נוספת היא וטרינרית, ובת אחרת משלימה בימים אלה לימודים לתואר בהיסטוריה. ההורים, שניהם לא בקו הבריאות, מתגוררים בתנאים קשים, ונושאים לבדם בנטל הכבד של טיפול בצאן וייצור הגבינות. הקושי הגדול ביותר הוא הריחוק מהבנות, הפגיעה בביטחון האישי, והפגיעות המוחלטת שלהם מול התקפות והתעמרות מצד מתנחלים.
23. לפני כחודש הותקף והוכה בנם הצעיר (11) של [REDACTED] במרעה, על ידי מתנחלים מחוות אורי כהן. שלושה צעירים התגודדו סביבו, כשהם אווזים בקרשים ונבזים. [REDACTED] ניסתה לגונן על בנה, חיילים שהגיעו למקום איימו לעצור אותה, בעוד שלושת הצעירים האלימים עומדים מנגד. אירוע זה הבהיר למשפחה כי יש להרחיק גם את הילד מן האזור:

"בשל המצב הקשה פה, שלחנו את הילדים לטמון, למשפחה. כשהם רוצים לבקר אותנו, זה קשה מאוד. לפעמים הם מגיעים למחסום, ולא מצליחים לעבור. כשהמחסום סגור, הם נאלצים להסתובב ולחזור, לפעמים אחרי שחיו שעות. יכול לעבור חודש, יכולים לעבור חודשיים, ולא נצליח לראות אותם. לפני שבועיים הם חיכו במחסום משלוש בצהריים עד שמונה וחצי בערב, התייאשו וחזרו. שלושה חודשים כרגע לא ראינו אותם. אנחנו לא יכולים לנסוע. המתנחלים ישמידו פה הכל. [...] אנחנו לא יכולים לבקר את הילדים ולא יכולים לזוז. מפחדים מההשתלטות של המתנחלים. לפעמים נגמר לנו הסוכר והקמח, אבל אני מפחד להשאיר את אשתי ולצאת. אז אנחנו נשארים בלי סוכר ובלי קמח. זה קשה. אנחנו תחת מצור של המתנחלים. זה לא חוק וזה לא צדק." (התצהיר המלא מצורף לעתירה).

24. במהלך שיטתי נמנעת מבני הקהילה גישה לשטחי המרעה ולמקורות המים שעליהם הסתמכו לפנים לפרנסתם. הגישה למרעה נשללה מהם באלימות, באיומים, ובאמצעות אכיפה וענישה מפלה המופעלת בידי חיילים. הקהילה, שתנאי חייה היו דלים לכתחילה, הידרדרה עקב כך לעוני מרוד.

[התמונה הוסרה]

25. בדומה למשפחות אחרות בשל מגבלות התנועה, תושבי מכחול אינם יכולים למכור את מוצרי החלב בעונות החליבה האחרונות. בעבר, הובלת החלב לטובאס וטמון על ידי מוביל עלתה עשרות שקלים בודדים. כיום עלות ההובלה הוכפלה פי חמישה ויותר, בשל הכורח להמתין שעות ארוכות במחסומים, וחוסר הוודאות באשר ליכולת לעבור טרם סגירת המחסום. בשל היעדר תשתיות חשמל, אין בקהילות פתרונות אחסון וקירור לגבינות שהצטברו. לכך מתווספות עלויות המים המאמירות, והכורח לקנות מזון לצאן, כאשר אלימות המתנחלים והתעמרות הצבא אינם מאפשרים יציאה למרעה.

קהילת פארסיה (נבעת עין אל-ע'אזל)

26. העותרים 3-5 הם תושבי קהילת פארסיה נבעת עין אל ע'אזל, הממוקמת במרכז האזור מושא העתירה, ותושביה הם בני משפחה מורחבת אחת. הקהילה מונה 31 נפשות, מתוכם 20 ילדים בגילאים 3-18. ראשי הקהילה הם האחים [REDACTED]: לצדם גרים בניהם, כלותיהם והנכדים: [REDACTED], להם שישה ילדים בנייהם [REDACTED] ה-11 אשר סובל מאפילפסיה; [REDACTED] וארבעת ילדיהם, [REDACTED] וחמשת ילדיהם. [REDACTED] נפטר כתוצאה מאירוע לב, לפני כשנתיים. [REDACTED] אלמנתו [REDACTED] וחמשת ילדיה נעזרים בקהילה וממשיכים להחזיק בעדר הצאן.

27. הקהילה מתמודדת עם התנכלות תמידית מצד גורמים ישראלים, ובכלל זה חיילים ומתנחלים תושבי מאחזי האזור. אין לקהילה חיבור למים, על אף שבאר מים של מקורות ממוקמת בשולי שטח הקהילה. על הקהילה מוטלות מגבלות מחמירות בשל הימצאותה על ספו של שטח אש, וזאת על אף שהם תושבי המקום הקבועים מזה שנים ארוכות, ועל פניו הם אמורים להיות מוחרגים מהוראותיו המגבילות של הצו.

28. דידי וגלעד עמוסי ממאחז "טנא ירוק" מוכרים כמתנכלים סדרתיים לרועים הפלסטינים ולקהילת פארסיה בפרט. בעבר הוצאו נגד גלעד צווים למניעת הטרדה מאיימת שהרחיקו ממתחם המגורים הצמוד לקהילה (ה"ט 16454-08-25 [REDACTED] נ' עמוסי (11.8.2025); ה"ט 31098-03-25 [REDACTED] נ' עמוסי, 17.3.2025). מאז פקעו צווי ההטרדה המאיימת, שבה משפחת עמוסי להתעמר בתושבים.

29. מעל מתחם המגורים של הקהילה הוקם ביום 8.2.2025 מצפה מעוטר בדגלי ישראל המשמש את המתנחלים להטרדה יומיומית ולזריקת חפצים. ביום 9.6.2025 החל גלעד עמוסי, יחד עם צעירים נוספים מהאזור, להקים גדר בקצה מתחם המגורים של הקהילה, באופן שמונע מהרועים להוציא את עדריהם לשטחים הפתוחים בכיוון היחיד שאינו מחייב כניסה אל שטח אש. ביום 10.11.2025 הציבו צעירים ממאחזי האזור גדרות נוספות, מול מתחם המגורים של הקהילה, המונעות את חציית כביש אלון מזרחה. מעבר לגדרות אלה מצויות חלקות חקלאיות פרטיות שאותן חוכרים תושבי הקהילה, שטח חקלאי מישורי מצומצם שאינו בתוך שטח האש, סמוך להתנחלות רותם ולמאחז של משפחת עמוסי. כפי שנראה בהמשך הדברים, גם לאדמות אינם יכולים להגיע כעת.

[התמונה הוסרה]

30. בעניין הקמת הגדר הוגשה עתירה והוצא צו הפסקת עבודה (בג"ץ 58437-08-25 [REDACTED] נ' שר הביטחון (תלוי ועומד)), אך הגדר לא הוסרה ובנייתה הורחבה גם לאחר הגשת העתירה. מתנחלים "אכפו" באלימות את מגבלת התנועה שיצרה הגדר, ותקפו או חסמו את דרכם של התושבים כאשר אלה ניסו לעקוף אותה.

31. במקביל הפכה הקהילה קרבן לתקיפות אלימות. באוקטובר 2023, הותקף העותר 3 בשטחי חקלאות המוכרים על ידו על ידי נערים מההתנחלות שדמות מחולה. הנערים שברו את ידו וניפצו את זוגיות וחלונות המכונית שלו. ימים ספורים לאחר מכן, הגיעו מתנחלים למתחמי המגורים, רוקנו את מכלי המים וזרעו הרס. העותר 3, שידו הייתה מגובסת עדיין, נמלט מהמקום.

[התמונה הוסרה]

32. לצד האלימות מצד מתנחלים, סובלים העותרים התנכלות שיטתית מצד הרשויות. זו מתבטאת בין היתר בעיכובים חוזרים ונשנים שלא כדין, ובאכיפה דווקנית ומפלה.

33. ביום 25.5.2026 פשטו כוחות המינהל האזרחי והצבא על הקהילה (וקהילות נוספות), והחרימו עוקבי מים, כלי רכב וכלים חקלאיים, אשר שימשו את הקהילה לצרכים חיוניים דוגמת הובלת מים, מזון, תרופות ופריטים נחוצים אחרים, ולשם עיסוק בחקלאות ומרעה צאן לפרנסתן. המים היקרים שהיו במכלים שהוחרמו נשפכו או הוחרמו. למשפחה נותר מכל מים יחיד בן קוב אחד, גם הוא לא מלא. ההחרמה בוצעה בתואנה של הימצאות הציוד בשטח אש, חרף ישיבת קבע של התושבים בשטח ברציפות מזה עשרות שנים. לאחר מיצוי הליכים, הוגשה עתירה דחופה בדרישה לספק לקהילה את צרכיה החיוניים ובעקבות זאת נמסרו תנאי שחרור (בג"ץ 81969-05-26 [REDACTED] **נ' מפקד כוחות צה"ל בגדה המערבית** (18.6.2026)). **השגה נוספת** שהוגשה למינהל האזרחי בעניין החרמת עוקבי המים בקהילת פארסיה ובקהילות נוספות לא נענתה עד מועד הגשת העתירה.

קהילת סמרה

34. העותרים 6-9 הם תושבי קהילת סמרה, שהייתה לפני אחת הקהילות הענפות באזור. משפחת [REDACTED] כוללת הורים מבוגרים, ילדיהם הבוגרים ובני משפחותיהם. כעת מונה הקהילה כ-20 נפשות, מהן 10 ילדים. בבעלות המשפחה מספר שטחים חקלאיים. מרבית המשפחות שהשתייכו לקהילה זו כבר נעקרו בכפייה. גורם מרכזי לכך היה הקמת המאחז הבלתי חוקי "אום זוקא" בהובלת אורי כהן, בשנת 2016.

35. בשלושת העשורים האחרונים נאלצה הקהילה להעתיק את מקום מגוריה מספר רב של פעמים. מושבה הראשון היה בשטח המוכרז כיום כשמורת הטבע אום זוקא. התושבים אולצו להעתיק את מקום מגוריהם בעקבות ההכרזה על האזור כשמורת טבע, אך המשיכו להשתמש בשטחי המרעה המסורתיים.

36. מאז הקמת מאחז אום זוקא, החלו אורי כהן ושותפיו למנוע מרעה פלסטיני בשטחים הסמוכים, ברדיוס מתרחב והולך. תחילה באמצעות "הסכמים" שלפיהם אם הרועים יימנעו מכניסה לשטחים מסוימים, הוא לא יטרידם בשטחים שנותרו. אולם עם הזמן, אמצעי הגירוש הפכו כופים ואלימים יותר. שליטתו של כהן בשטח נעשית באמצעות גידור, הפעלת הצבא ואלימות. היא מתפרשת כיום על מרבית השטחים הפתוחים באזור, מהבסיס הצבאי אום זוקא ועד כביש 90.

37. על הקרקעות הפרטיות שהמשפחות מצליחות לעבד, מתנחלים מעלים באופן קבוע עדרי בקר זמן קצר לאחר הזריעה ונביטת הגידולים. כך מחוסלים היבולים ועתודות המספוא של הקהילה.

38. מאז אוקטובר 2023 חלה החמרה משמעותית בתנאי החיים של תושבי סמרה, ובאלימות המופנית כלפיהם. בעקבות גל האלימות והגבלת המרעה, קהילות סמרה הצפוניות שמנו כ-300 בני אדם נעקרו בכפייה במהלך השנים 2023-2025. משפחות העותרים הן האחרונות ששרדו באזור.

39. בנובמבר 2024 הותקפו רועי סמרה במרעה על ידי כהן ואחרים, כך שנגרם נזק משמעותי לעדר. גופת כבשה שנרמסה במהלך המתקפה נמצאה כשעליה מרוסס מגן דוד. בשנת 2025 דווחו מספר מקרים שבהם הגיע כהן לבתי המשפחות, איים עליהן מפורשות, וקרא להן לעזוב את האזור.

40. בפברואר 2026 הוקם במרחק זעום מבתי התושבים – בינם לבין מאחז אום זוקא – מאחז נוסף המכונה "אום זוקא הקטן" המשמש בסיס זמני לפעולות התנכלות ואללימות. הנערים במאחז מטרידים את התושבים ביום ובלילה. הם תוקפים, מטילים הגבלות שרירותיות, ומשתלטים על בורות המים הסמוכים למתחם המגורים של הקהילה. הם מאירים בפנסים על הבתים, מקימים רעש מכוון בשעות הלילה, ומביאים את עדר הפרות של כהן לחסל את היבול בשדות שזרעו התושבים, פעם אחר פעם.

41. נוסף על מאחז הגירוש, הציבו המתנחלים גדרות לאורך דרכים סמוכות, באופן שמגביל את תנועת התושבים ואת גישתם לשדותיהם, לאדמות המרעה ולבורות המים. בורות המים שנחפרו על ידי העותרים ושימשו את הקהילה לאורך עשרות שנים נמצאים על קרקע פרטית, ועברו אף הם השתלטות אלימה על ידי הנערים וחיילים, שהפכו אותם לאתר טבילה ונופש.

קהילת אל-חדידיה

42. העותרים 10-11 הם תושבי קהילת אל-חדידיה, הקהילה המזרחית ביותר בבקעה. כיום מונה הקהילה עשרה בתי אב ממשפחות [REDACTED], 61 נפשות בסך הכול, מהן 33 ילדים.

43. הקהילה שוכנת באזור למעלה משמונים שנה, ומתחם מגוריה מצוי על אדמה פרטית בבעלות פלסטינית. התושבים מתפרנסים ממרעה צאן. קהילת אל-חדידיה נאלצה להעתיק את מקום מגוריה מספר פעמים בעבר: תחילה נדרשו התושבים לעקור בשל הקמת ההתנחלות רועי, ובהמשך בשל הכרזה על שטחי אש.

44. ביום 11.11.2025 הוקם מאחז בלתי חוקי בצמידות למתחם המגורים של הקהילה. מאחז הגירוש המכונה "רועי אברהם" כולל שישה מבנים וקרוואנים, מכלי מים ותשתיות מים וחשמל. שורה של פניות נשלחה בעניין זה – אך לא זכתה למענה. תושבי המאחז הקימו גדר בשטח הקהילה, חלקה על אדמות פרטיות בבעלות מוכרת. תוואי הגדר מורחב בהדרגה בימים אלה, ולמעשה כולא את הקהילה בתוך תא שטח קטן.

45. בהמשך להקמת המאחז, ביום 26.1.2026 נאלצו כרבע מתושבי הקהילה לעקור מהמקום. זאת, כתוצאה מהפלישות האלימות למתחמי המגורים, מניעת הגישה למרעה, עיכובים בלתי חוקיים של התושבים, וצעדים אלימים נוספים אשר הופכים את תנאי הקיום לבלתי אפשריים.

46. מתוך תצהירו של מר [REDACTED] (התצהיר המלא מצורף לעתירה):

"אני תושב חדידיה, גר עם משפחתי, תשע נפשות. לצדי גרים הוריי ואחיי, כ-30 נפשות. אנחנו מתפרנסים מרעיית צאן. עד לפני כמה חודשים, היו בתי אב בחדידיה. עכשיו, עם אלימות המתנחלים, חמישה בתי אב עזבו. [...] לאחר פרוץ המלחמה, מנעו מאתנו מרעה בכל השטח ממזרח למתחם המגורים שלנו. בסביבות חודש אוקטובר 2025, הקימו מתנחלים גדר בצמוד למתחמי המגורים שלנו, אשר קטעה את רצף היישוב שלנו והפרידה בין המשפחות. בו בזמן הקימו מאחז. לאחר שהוקם המאחז, מונעים מאתנו מרעה בכל האזור שלנו. אומרים לנו שאסור לנו לרעות בכל מקום. המאחז צופה על הבתים והדירים. אם אני רוצה לצאת עם העדר למרעה, בכל כיוון שאלך, מיד מגיע המתנחל עם הטרקטורון, מבריא את העדר, מזמין משטרה וצבא, ומתחילות הרבה בעיות. [הם] סימנו את כל הכיוונים בדגלים, בכיכול אסור לנו לעבור אותם."

... אני רוצה לספר שכמעט כל לילה המתנחלים מגיעים לבתים שלנו, מאירים בפנסים, כולל לתוך מתחמי המגורים, צועקים ומקימים מהומה. מנסים להפחיד אותנו. הם נכנסים עם כיסוי ראש, רעולי פנים. [...] בכל פעם שאנחנו נתקלים בהם, הם מאיימים עלינו. אומרים: 'תחזרו לטמון, תלכו מפה'. [...] לפני כעשרה ימים הייתי עם העדר באזור ממערב לבתים

שלנו. בשעה 9:30 בבוקר הגיע אלינו אותו מתנחל על טרקטורון לבד. אמר לי: 'מה אתה עושה פה? זו אדמת ישראל, אסור לך להיות פה.' הסברתי לו שזו אדמה שלי, אבל הוא אמר לי להסתלק. תוך חמש דקות הגיע גייפ עם ארבעה חיילים. אמרו לי שאסור לי להסתובב פה, שהאדמה של המתנחלים. [...] אנחנו חיים תחת לחץ מתמיד לעזוב, באי ודאות בנוגע לעתיד שלנו פה."

47. ביום 19.4.2026 הקימו תושבי מאחז "רועי אברהם" סככה ופינת ישיבה חדשים ממש מעל בתייהם של התושבים. התצפית פוגעת בפרטיות התושבים, ומקילה להטרידם בכל שעות היום והלילה.

[התמונה הוסרה]

קהילת ח'ירבת אל-חמה

48. העותרים 12-13 הם תושבי קהילת ח'ירבת אל-חמה, קהילת הרועים הצפונית ביותר שנותרה בבקעה. משפחות [REDACTED] מתגוררות מזה כשבעים שנה ליד מעיין אל חמה הסמוך. מדובר ב-17 משפחות, 110 נפשות, מתוכן 62 ילדים. משפחת [REDACTED] מונה זוג הורים מבוגרים ו-12 ילדיהם, 10 בנים ושתי בנות נשואות (המתגוררות עם משפחות בני זוגן). [REDACTED] צעיר הבנים למשפחת [REDACTED], סובל מנכות קשה. משפחת [REDACTED] מונה תשעה בגירים ושישה ילדים המתגוררים במתחם מגורים אחד.

49. בשנת 2016 החלה הקהילה להיחשף לאלימות מתנחלים, תחילה מצדו של צוריאל לילינטל ממאחז "חוות נווה רועים" (מוכרת גם בשם "שירת העשבים"), ובהמשך מצד עשהאל קורניץ ואחרים.

50. למשפחת [REDACTED] בתי קבע הניצבים במקומם מזה עשורים. משפחת אבו זהר מתגוררת במבנים יבילים שאינם מחוברים לתשתיות. כתוצאה מהליכים משפטיים נמנע פינויים מהמקום והותר להם להקים את המבנים היבילים. [REDACTED], תושב אל חמה, עבד עד לאחרונה כשומר בבית הספר הפלסטיני היחיד שפעל במרחב מושא העתירה, במתחם קהילה חמאם אל-מליח. במסגרת תפקידו, [REDACTED] הותקף מספר פעמים על ידי מתנחלים, וסבל מפציעות שהצריכו אשפוז.

51. תושבי אל-חמה עסקו לפני כן בחקלאות ומרעה צאן. לאחר אירועי אלימות שכוונו כלפי המשפחות במרעה, וחלקם הסתיימו דווקא בעיכובם של בני הקהילה (מבלי שנחקרו או הואשמו בדבר), חדלו המשפחות להוציא את עדריהן למרעה. הצאן נשאר בדירים ומקבל אוכל קנוי. גם חלק ניכר משטחי החקלאות נתפסו ועובדו על ידי מתנחלים מהמאחזים הסובבים, או נחסמו בגדרות.

52. מאחזי האזור השתלטו גם על עין-חמה, מעיין ששימש עד לאחרונה כמקור מים להשקיית הצאן. בני הקהילה סובלים מחבלות יומיומיות בצנרת המים המחוברת לבתי המשפחה, ומפלישות, איומים ותקיפות מצד מתנחלים.

קהילת חומסה

53. העותרים 14-15 הם תושבי קהילת חומסה. הקהילה כוללת 11 בתי אב, 62 תושבים בסך הכול, מתוכם 35 ילדים. בני הקהילה מתפרנסים ממרעה צאן, ומתגוררים בצפון הבקעה מזה חמישה דורות לפחות. ראשי המשפחה הם אחים ובני דודים לבית משפחת [REDACTED]. לצד שני מתחמי מגורים שננטשו בשל אלימות מתנחלים, שורדים עדיין שלושה מתחמי מגורים.

54. משפחת [REDACTED] נעקרה על ידי הצבא מספר רב של פעמים בתוך אזור צפון הבקעה, בעיקר בשל הכרזה על שטחי אש. התושבים מספרים על סבבי הריסה והשמדה של כל רכושם, כלי הבית, הבגדים ומעט המזון

שהיה ברשותם. גירושם מהאדמות הפרטיות, עליהן הקימו את מתחם המגורים הנוכחי, נמנע בהליכים משפטיים. במתחם המגורים הפיזי הנוכחי נמצאות המשפחות למעלה מעשור.

55. במתחם המזרחי ביותר מתגוררים [REDACTED] בן ה-71, יחד עם בתו ושלושת בניו הבגירים, נשותיהם וילדיהם. במתחם מגורים שני מתגוררים [REDACTED] בן ה-67, עם זוגתו ועשרת ילדיהם. אח ואחות נוספים המתגוררים עמם וסמוכים על שולחנם: [REDACTED] בת ה-75, שהתאלמנה בשנת 2001, [REDACTED] בן 55, בעל צרכים מיוחדים. במתחם המגורים המערבי מתגוררים בני דודם [REDACTED], עם ילדיהם ונשותיהם. מתוך תצהירו של מר [REDACTED] (התצהיר המלא מצורף לעתירה):

"נולדתי באזור חומסה, גרתי כל חיי בחומסה. למדתי בבית הספר שנה אחת בלבד. לא יודע קרוא וכתוב... מאז שאני ילד בן עשר, אני עם הצאן במרעה. יום אחד בחיי לא עשיתי משהו אחר... (כיום) אנחנו לא יכולים לקיים את הפרנסה שלנו ואת אורח החיים שלנו. לאט-לאט המתנחלים והמאחזים סגרו עלינו. בהתחלה מרחוק, אמרו לנו להתרחק. אחר כך התקרבו ואמרו: 'זאת האדמה שלנו'. עד שהגיעו לסף הבית שלנו, עד שמנעו מאיתנו מרעה כמעט לחלוטין. שלשום הגיע בחור מההתנחלות של נריה. הוא היה עם הפרות שלו, אני עם הכבשים שלי. הוא אמר לי: 'אסור לך להיות פה'. שאלתי אותו איך זה יתכן שלו מותר להיות באותו שטח, והוא ענה לי שהצבא והמועצה והמשטרה מרשים לו. 'זה שטח שלי', כך אמר. שאלתי אותו: 'אם כך, לאן אני אלך?'. הוא אמר: 'תלך לירדן'."

56. כפי שיובא בהמשך הדברים, בשנה האחרונה, קהילת חומסה התמודדה עם מתקפות אכזריות ונרחבות מצד אזרחים ישראלים. התושבים הוכו והותקפו פיזית ומינית בבתיהם, רכושם ועדריהם נבזזו. שגרת החיים של הקהילה כוללת התעמרות מצד מתנחלים, מניעת מרעה וגנישה לאדמות ציבוריות ולחלקות חקלאיות פרטיות, העדר גישה למים ולשירותים חיוניים, ואכיפה מפלה. המאמצים לעקירת הקהילה כבר נשאו פרי באופן חלקי: ביום 15.2.2026 נמלטו מהקהילה שני בתי אב ממשפחת [REDACTED], על כל בני ביתם וצאנם, בשל האלימות.

קהילת עין אל חילוה

57. העותרים 16-17 הם תושבי קהילת עין אל חילוה. הקהילה, ששמה כשם המעיין הסמוך, מונה שבעה בתי אב, 24 נפשות בסך הכל, מהן 10 ילדים. ראשי הקהילה הם האחים לבית משפחת [REDACTED] כולם מתגוררים עם נשותיהם וילדיהם הבגירים ונכדיהם לצדם. שלושה מבניו הבגירים של [REDACTED] נשואים ומתגוררים לצד אביהם, עם נשותיהם וילדיהם הפעוטים. לארבעת האחים אחות נוספת, [REDACTED] שגרה בצריף שנבנה עבורה לצד [REDACTED] ונעזרת באחיה [REDACTED]. כתוצאה מכוויות קשות בשתי כפות ידיה, היא נותרה עם נכות קבועה. אף על פי כן, גידלה את בנה לבדה בהצלחה רבה, טיפחה עדר כבשים בכוחות עצמה, וזכתה לסיוע ככל הנדרש מאחיה.

58. המשפחות מתגוררות על אדמות הכנסייה האורתודוקסית ברשותה, קרי באדמות בבעלות פרטית. תושבי הקהילה מתפרנסים ממרעה בקר וצאן. בשלוש השנים האחרונות צומצמו עדרי המשפחות בכ-80% בשל מניעת המרעה הנמשכת, והחרמת חלק מהעדרים בחוסר סמכות על ידי המועצה המקומית בקעת הירדן (נדון במסגרת בג"ץ 1974/24 [REDACTED] נ' אלוף פיקח מרכז (23.10.2025)). חרף הקביעה החלוטה בדבר תפיסת העדרים בחוסר סמכות, המועצה מסרבת להשיב את בעלי החיים לבעליהם.

59. הקהילה מתמודדת עם התנכלות שגרתית מצד גורמים ישראלים, ובכלל זה חיילים ומתנחלים, המבצעים פשיטות, הרס ומעצרים. לצד אלה היא מתמודדת עם מניעת גישה למים, למרעה ולשירותים חיוניים. מעל מתחם המגורים של הקהילה הוקמה ביום 21.3.2025 סככה מעוטרת בדגלי ישראל, המשמשת מתנחלים

להטרדה יומיומית. מחודש אוקטובר 2025, הקימו נערים ממאחזי האזור, יחד עם מתנדבים, גדר סביב מתחם המגורים, באופן שאינו מאפשר לתושבים יציאה למרעה בשטח המועט שנותר למעבר העדרים מחוץ לשטחי האש. פניות חוזרות בכתב לצבא, למשטרה ולמינהל האזרחי בעניין זה לא נענו.

60. לצד אלימות המתנחלים השיטתית, סובלת הקהילה מאלימות חיילים ומאכיפה מפלה. בשורה של מקרים חיילים פשטו על הבתים, הוציאו את התושבים על הקשישים, הילדים והתינוקות ממיטותיהם ללא הסבר, זרעו הרס רב במקום, ולאחר מכן עזבו בלא כלום. הקהילה מתמודדת גם עם איום מתמיד בהריסת אוהלי המגורים. ביתו של העותר 16 נהרס לא מכבר, וכך גם בתי ילדיו של העותר 17 ובית אחותם [REDACTED]. בחלק מהמקרים ההריסות נעשו תוך שלילת זכות הערר והגישה לערכאות, ותוך הותרת התושבים חשופים לתנאי מזג אוויר קשים ביותר. בקשות המשפחה לחלופת מגורים סורבו.

ג. ציר כביש אלון-מחסום תייסיר "טוהר" מפלסטינים: גירוש כמדיניות

61. הקהילות העותרות הן האחרונות ששרדו את מהלכי הטיהור האתני בבקעה. יתר קהילות הרועים שהתקיימו בבקעה נעקרו בכפייה. אורח החיים והתרבות שאפיינו את הקהילות העקורות נכחדו כמעט לחלוטין (יש דין ורופאים לזכויות אדם, "קהילות עקורות, אנשים נשכחים: העברה בכפייה של פלסטינים בגדה המערבית על ידי ישראל", מרץ 2025, להלן: **דוח קהילות עקורות**; אורן זיו, "שנה למלחמה: מסע בין הקהילות הפלסטיניות שגורשו", **שיחה מקומית**, 26.10.2024). עקירה וגירוש של פלסטינים, תחילה משטחי C וכיום גם משטחי B ו-A, היא תופעה מתרחבת והולכת בכל רחבי הגדה. בין ינואר 2023 ל-26 במאי 2026 תיעד משרד האו"ם לתיאום עניינים הומניטריים את עקירתם הכפויה מהאזור של 5,910 תושבים פלסטינים, בהם 3,570 ילדים, כתוצאה מאלימות מתנחלים ומניעת גישה לקרקע.

העתק דוח נתוני OCHA מחודש יוני 2026 מצ"ב ומסומן 1/ע

העתק פניות פעילי זכויות אדם למשיבים בדרישה לבלימת גירוש הקהילות בגדה מצ"ב ומסומן 2/ע

62. בצפון הבקעה, באזור מושא העתירה, נעקרו 11 קהילות רועים פלסטיניות בשלמותן, מאז חודש אוקטובר 2023. רבות נוספות נעקרו בחלקן, כאשר חלק ניכר מבתי האב נמלטו מפני האלימות וההגבלות הבלתי אנושיות שנכפות עליהן. **מהלך העקירה הדומה עד זה של כל הקהילות שנעקרו, הוא תוצאה ישירה של מדיניות לאי אכיפה והעלמת עין מאלימות כלפי התושבים, של מניעת גישה ושל אכיפה מוגברת ואלימה כלפיהן.** נתאר בקצרה את סיפוריהן של הקהילות העקורות ואת מהלך הדברים שהוביל לעקירתן.

ואלה קהילות צפון הבקעה שנעקרו בשלמותן:

63. **חמאם אל-מליח** – קהילת חמאם אל-מליח כללה תשעה בתי אב, שהתגוררו במבני אבן מהתקופה העות'מנית. המשפחות התפרנסו ממרעה צאן. במבנים שבעלות הקהילה ובמבנה צמוד נוסף נוהל בית ספר, שהוקם וצויד הודות לתרומות של מדינות האיחוד האירופי וארגונים הומניטריים. התושבים סבלו מאלימות מאחזי האזור מזה מספר שנים. לאחר הקמת מאחזי "תבץ" ו"צבי העופרים", החריפה האלימות. במהלך שנת 2025, נאלצו התושבים להעביר את ילדיהם מהאזור ולשלוח אותם להתגורר עם קרובי משפחה בטובאס. לאחר מכן, בעקבות המשך ההסלמה, התושבים נאלצו למכור את הצאן בהיעדר אפשרות לצאת למרעה. רצף פוגרומים ליליים בחודש מרץ 2026, שהותירו נזקים קשים ופצועים בגוף, הוביל לכך שהתושבים האחרונים של חמאם אל-מליח נמלטו מבתיהם.

64. בליל 7.3.2026 הושלכו אבנים על בתי התושבים וזגוגיות החלונות נופצו. כלי רכב שחנו בסמוך ניזוקו קשות, כולל ניפוץ זגוגיות וניקוב צמיגים. האירוע דווח למשטרה (אירוע 760), שלא הגיעה ולא עשתה דבר. בהמשך

לאירוע הוגשה תלונה. בלילה שבין 8 ל-9 במרץ 2026, ביצעו רעולי פנים פוגרום נוסף בחמאם אל-מליח. הם פלשו לבתים, איימו הטילו טרור על התושבים, גרמו נזקים, והשחיתו את תכולת הבתים. ציוד רב נגנב, ובין היתר הסוללות ששימשו למערכת החשמל הסולארית. בלילה שבין 10 ל-11 במרץ 2026 אירע פוגרום לילי נוסף. פלישת המתנחלים הסתיימה בנזקים כבדים לציוד, למצלמות האבטחה ולמבנים. מספר אנשים נפצעו וטופלו במקום. תושב כבן 65 נפצע בידו, ופונה לבית החולים.

65. ברשתות החברתיות הוכתר המקום כאתר ששוחרר מידי "האויב" והוחזר לידי עם ישראל, כחלק מהחלת "ריבונות דה פקטו" בגדה. המועצה המקומית ערכה סיורים במקום למטיילים בחג פסח, מיד לאחר הגירוש. ביום 21.4.2026 הוחרב מבנה בית הספר של הקהילה על ידי מתנחלים. מעט לאחר מכן, הוצב מגן דויד גדול על גג אחד ממבני המגורים העתיקים במקום, ודגלי ישראל הונפו מכל חלונותיו.

[התמונות הוסרו]

פרסום ברשתות החברתיות בעקבות ההשתלטות על בתי התושבים – חמאם אל-מליח

66. בן 56, הוא אב ל-11 שנעקר מאל-חמה, לאחר ניסיונות חוזרים של מתנחלים לגנוב את עדרו ולפרוץ לביתו, והתערבות צבאית שהסתיימה במעצר ילדיו. בעדות שנגבתה ממנו לאחר עקירת המשפחה סיפר על עזיבתו ועל עזיבת אחרים:

"היה לי קשה שהאנשים עזבו. התחלתי להרגיש התרופפות ביכולת של האנשים לעמוד מול האלימות הקשה. גם לא הייתה סולידריות כמו בעבר, והאנשים פחדו מאוד. הבנתי אז שהתור שלנו יבוא. אם יש אפשרות לחזור, אז אני אחזור, אני בטח אחזור מיד. לפני כמה ימים הלכתי עם קרובי משפחה שלי למקום הבית שלי, פשוט התחלנו כולנו לבכות."

67. אל-מייטה – הקהילה, שמנתה 29 בתי אב וכ-150 איש ממשפחות [redacted] נעקרה סופית בחודש פברואר 2026. לעקירה קדמה שרשרת מעשי אלימות שכללו, בין היתר, תקיפת אנשים במוטות ברזל; הברחה, גניבה והרג של כבשים; מניעת יציאה למרעה; ופלישות לילות מלוות באיומים. הצבא לא רק שלא מנע את האלימות, אלא במקרה אחד תרם לה את חלקו, באיזוק ידי כל הגברים מהקהילה שנכחו במקום. ביום 8.2.2026 הרסו מתנחלים שבעה בתי מגורים של תושבי הקהילה, באמצעות כלים כבדים. ימים ספורים לאחר מכן, נערים מהמאחזים הסמוכים הציתו את ההריסות והחורבות. בהמשך תועדה סדרה של פלישות לתוך מתחמי המגורים הנותרים. התרבו האיומים המילוליים ומעשי החבלה ברכוש התושבים, שנותר ללא מחסה. ביום 17.2.2026 הקהילה כולה נעקרה ממקומה.

68. קהילת בורג' אל-מליח – הקהילה נעקרה בחודש פברואר 2026. כ-70 איש נטשו את בתיהם, לנוכח הטרדות שכללו נוכחות בלתי פוסקת של צעירים בתוך המגורים, פלישות לילות והצתת בתים.

69. **קהילת סמרה צפון** – קהילה זאת נעקרה בהדרגה במהלך השנים 2024-2025. אחרוני התושבים עזבו ביום 26.2.2025, מיד לאחר הקמת מאחז זמני תחת השלט "שבאב סמרה" מעל בתי הקהילה. פניות בהולות למשטרה, לצבא ולמנהל האזרחי בדרישה לספק לקהילה הגנה ולמנוע את עקירתה לא נענו, אלא זמן רב לאחר שהקהילה נעקרה.
- העתק הפנייה בדרישה למנוע את עקירת הקהילה מצ"ב ומסומן ע/3
70. **קהילת פארסיה ח'לת ח'דר** – הקהילה נעקרה סופית בחודש אוגוסט 2024. הגירוש הושלם לאחר שמתנחלים בזוזו ושדדו את מתחם המגורים כאשר התושבים יצאו למרעה.
71. **עין אל-חילוה ח'לת מחמוד** - משפחות [REDACTED] נטשו לאחר שמצאו כי המאהל שלהם נשרף בזמן שהיו במרעה. הקהילה נעקרה בעקבות תקיפות מתנחלים אלימות באוקטובר 2023.
72. **אום ג'מאל** – הקהילה נעקרה בחודש נובמבר 2024. 15 בתי אב ברחו בשבועיים שאחרי הקמת מאחז "תבץ - יד השומר" ב-12.8.2024. התושב האחרון עזב אחרי פחות מחודשיים, ובנובמבר נהרסו המבנים שנותרו כדי למנוע חזרת התושבים לבתיהם, בנוכחות עובדי המועצה האזורית בקעת הירדן.
73. **קהילת איבזיק** – נעקרה בחודש אוקטובר 2025. כל הקהילה עזבה ביום 8.10.2025 בשל התנכלויות בלתי פוסקות ממאחז "צבי העופרים" שמתחת למחסום תייסיר.
74. **קהילת ירזא** – הקהילה נעקרה באופן סופי בחודש מרץ 2026. כל התושבים עזבו בעקבות תקיפות קשות בלתי פוסקות, ניסיונות גניבת עדרים, פלישות ומעצרי שווא.
75. **ואדי אל-פאו** – הקהילה סבלה מתקיפות והטרדות בלתי פוסקות. ביום 4.9.2024 עשרה מתנחלים פלשו לקהילה באלימות, ופצעו את אחד התושבים. הקהילה עזבה מיד לאחר מכן.

ד. פרקטיקה של עקירה צפויה מראש

76. המאמצים לגירוש קהילות רועי הבקעה נעשו באופן מתוכנן ומתואם, באמצעות שורה של אמצעים שחוזרים על עצמם, ואליהם נעבור כעת.

א. אכלוס האזור במאחזים והקצאת שטחי מרעה למתנחלים בלבד

77. אחד האמצעים המרכזיים הוא הקמת מאחזי חוות, שמהווים מקפצה להשתלטות אלימה על קרקעות, להטלת טרור על תושבים פלסטינים המתקיימים באותו מרחב, למניעת גישה לקרקע ולמים, ולריסוק מקורות הפרנסה. תושבי המאחזים יוזמים פשיטות ויוצרים במתכוון "חיכוך" עם התושבים, בבתיים או על אדמותיהם. באופן אבסורדי גם תקיפות אלה גוררות ענישה דווקא של התושבים הפלסטינים.
78. לפחות 16 מאחזים וחוות בלתי חוקיים הוקמו במהלך כעשור באזור מושא העתירה. לכך יש להוסיף שלוחות זמניות או "מאחזי גירוש" – קרי אוהל או סככה זמניים המוקמים בסמוך לבתי תושבים במטרה ברורה לגרשם, ומפורקים לאחר שהושלה המשימה. נוער מתנחלי נוהג "לסמן" מבנים וקהילות שגורשו בכיתוב גרפיטי הכולל את המילים "שבאב ---" בתוספת שם הקהילה שנעקרה.
79. להלן רשימת מאחזי הקבע שהוקמו בצפון בקעת הירדן ופועלים בה במהלך השנים האחרונות, לצד ההתנחלויות המוכרות: מאחז "חוות טנא ירוק" – הוקם בשנת 2012 מול קהילות פארסיה; מאחז "חוות בר דליה" – הוקם בשנת 2016 ליד הכפר הפלסטיני ברדלה; מאחז "חוות אום זוקא/נוף גלעד" – הוקם בשנת 2016, ושלוחתו "מאחז אום זוקא הקטן" הוקם כ"מאחז גירוש" בצמוד לקהילת סמרה, על ידי נערי אורי כהן בדצמבר 2025; מאחז "חוות נווה רועים" / "שירת העשבים" – הוקם בשנת 2016; מאחז "חוות גושן" –

הוקם בשנת 2018; מאחז "חוות ארץ שמש" - הוקם בשנת 2019; מאחז "חוות עמק תרצה" - שהוקם על ידי משה שרביט ואחיו בשנים 2019-2020; מאחז "חוות השיזף" - הוקם בשנת 2021; מאחז "חוות גושן דרום" - הוקם בשנת 2022; מאחז "חוות בקעות/חוות נריה" - הוקם בשנת 2023; מאחז נחל בזק/"החוות של עמיאל" - הוקם בשנת 2024; מאחז "חוות עמיחי"/אביה לוינגר - הוקם ביוני 2025 ליד הכפר הפלסטיני כרדלה, סמוך לקהילת הרועים אל-חמה; מאחז "צבי העופרים" - הוקם ביום 5.2.2025; מאחזי "תבץ"/"יד השומר" - (הוקם בשנת 2025) בצמוד לבסיס הצבאי תבץ, סמוך לקהילות מייתה, אל בורג' וחמאם אל-מליח שגורשו זה מכבר; מאחז "רועי אברהם" - הוקם בחודש נובמבר 2025 בצמוד לבתי קהילת חדידיה.

80. ככלל, המאחזים מוקמים בשטחים ציבוריים, ולעיתים בשחלים שהוקצו למרעה למתנחלים על ידי החטיבה להתיישבות. פרטי הקצאות אלה אינן מתפרסמים בפומבי, ועל כן התושבים הפלסטינים לא יכולים לדעת מה גבולותיהן או להשיג עליהן. חוזי ההקצאה אוסרים על הנהגים מההקצאה (החינמית, ככלל) להקים מבנים בשטח ההקצאה או לעסוק בכל פעילות לא חוקית. על השטח המוקצה לשמש למרעה בלבד. אף על פי כן, נעשה שימוש בשטחי ההקצאה או בשטחים שבקרבתם לשם הקמת מבני מגורים וחקלאות ולשלל פעילויות בלתי חוקיות.

העתק נוהל "מתן הקצאות והרשאות של מקרקעין בשטחים שמחוץ לתחומי יישוב" מצב ומסומן ע/4

העתק חוזה הקצאת שטחי מרעה לדוגמה מצ"ב ומסומן ע/5

81. הקמת המאחזים מתואמת עם הצבא. הם מוקמים לאור יום, ומחוברים לתשתיות. תושביהם מקיימים קשר רציף עם היחידות הגזרתיות ופועלות בהם יחידות ההגנה המרחבית, הכול בדיעת הדרג הפיקודי בצבא ובתיאום עמו. היבטים רבים של פעילותם מתוקצבים ממשלתית, במישרין או דרך עמותות וגופים דוגמת החטיבה להתיישבות, הפועלת כענף של משרד הביטחון (שוקי שדה, ארץ השטיקים והטריקים: השיטות של הממשלה לממן את המאחזים הבלתי חוקיים בגדה נחשפות, **שומרים**, 4.12.2024); השומרוני הרע: ביזת קרקעות על ידי מתנחלים בגדה המערבית באמצעות רעיית צאן ובקר", **כרם נבות**, מרץ 2025, להלן: **השומרוני הרע**, עמ' 44-55).

82. המתאם והקשר הסיבתי בין הקמת מאחזי חוות מבוססי מרעה, לבין אלימות ועקירה כפויה של קהילות רועים פלסטיניות, מוכרים היטב. מדיווח מתאם האו"ם לעניינים הומניטריים עולה כי באזורים בהם התרבו המאחזים נרשמה עלייה של מאות אחוזים במספר אירועי האלימות החמורים והמתועדים (OCHA: Humanitarian Situation Update #295 - West Bank, 5.6.2025). בדוח נציבות זכויות האדם של האו"ם מחודש מרץ האחרון דווח כי מאחזים בלתי מורשים משמשים בסיס לפעילות אלימה מתמשכת נגד כפרים פלסטיניים, תוך ירידה חדה באכיפה ותחושת חסינות בקרב המתנחלים.

83. התנכלות לקהילות מוגנות אינה תוצאת לוואי, אלא תכלית מרכזית בהקמת מאחזים והקצאת שטחי מרעה לעבריינים. התכלית בהקמת עשרות מאחזים במיקומים מבודדים, בניגוד למדיניות הקמת גושי התנחלות גדולים, אינה נשמרת בסוד: פרסומים פומביים של מפלגות וארגוני ימין מבהירים כי היעד הברור הוא הרחקת תושבי הגדה הפלסטינים מאזורים נרחבים ככל הניתן. טורי דעה מטעם מנהיגי מפעל המאחזים מתארים טיהור אתני מתוכנן היטב, כהישג משמעותי של המאחזים החדשים:

"יחד עם התמיכה הציבורית שהלכה וגדלה עם השנים, קמו אט אט גבעות וחווות נוספות שהפכו את האזור למעוז התיישבות איתן ומרכזי, וכשזה קרה ב"ה, הסכר נפרץ לגמרי. קצב ההקמה של נקודות ההתיישבות זינק, מאחזי השתלטות ערבים החלו לעזוב בזה אחר זה את השטח, עשרות אלפי דונמים שבו לבעלות יהודית ובמוקדים אסטרטגים [...] הוכרע האויב בתוך חודשים ספורים והותיר את השטח לרועים היהודים. [...] ניתן לא רק לשמור

על שטחי מולדת שטרם נגזלו, אלא גם להביא לסילוק האויב משטחים שכבר פלש אליהם ואפילו התגורר בהם בעזות מצח במשך עשורים בחסות ההפקרות הישראלית. [...] המאחז הערבי מעיייר א-דיר ליד מצפה דני שפירק את בתיו בתחילת השבוע ועזב את השטח, היה המעוז הערבי האחרון באזור הזה. הוא הוקף כבר מארבע רוחות בנקודות התיישבות יהודיות, שטחי המרעה אליהם פלש בשנים עברו נלקחו מאיתו. [...] השבוע, ימים ספורים אחרי שחוה נוספת עלתה לשטח בסמוך אליו, הוא נשבר. 'אנחנו מוקפים מכל צד בהתנחלויות', סיפרה בנוגות אחת הערביות שפירקה את ביתה השבוע... 'המתנחלים באו מוכנים, עם תוכנית, כדי לקחת את האדמה ולגרש אותנו. לפני 7 באוקטובר אסרו עלינו לרעות, אמרנו בסדר. אחר כך הם התחילו להיכנס בין הבתים, ועכשיו הקימו מאחז. אנחנו מתפנים כל אחד למקום אחר, מתפזרים'. התיאור אולי נשמע מכמיר לב, אבל כשנזכרים שמדובר בחיילי אויב לכל דבר ועניין שמשמשים כזרוע קדמית בשטח להקמת מדינת טרור בלב הארץ, אי אפשר שלא לחייך בשביעות רצון. סוף סוף אחרי שנים של התרכזות בתוך תחומי המושב ששירטט לנו המנהל האזרחי מאחורי גדרות הישובים, עם ישראל מתעורר, יוצא לגאול את ארצו ומשיב מלחמה שעה. והאויב, [...] נאלץ לסגת מעוד ועוד שטחים שכבש. המערכה לפנינו עוד ארוכה ושוחקת, אך עלינו להרים את הראש, לזקוף קומה ולהודות לקב"ה שזיכנו לגאול את ארצו בתקופה היסטורית כזאת". (ראו: אלישע ירד, "מעוז האויב שנפל חשף את גודל ההישג שהביאו הגבעות", ערוץ 7, 29.5.2025).

84. גורמים רשמיים וקובעי מדיניות אינם מנסים להסתיר כי הקמת המאחזים והחוות בגדה משמשת ככלי לכיבוש וייחוד קרקע ולשליטה בה, ולעיתים אף מסייעת בעקירת פלסטינים. כך למשל, בדיון ועדת המשנה לענייני איו"ש ביום 11.9.2025, התבטאו הדוברים:

"בסוף צריך להבין, כפי שאמר בשום שכל רב חבר הכנסת קלנר, שאנחנו פה במערכה על ארץ ישראל. לאחר עליית 11 הנקודות בנגב, דוד בן גוריון כותב שהמטרה היחידה של עלייתן הייתה הרחבת ההתיישבות היהודית. זו דרכה של הציונות מאז ומעולם [...] והדבר הזה ממשיך היום ביהודה ושומרון. אנחנו ממשיכי דרכו של דוד בן גוריון, ממשיכי דרכם של הציונים לאורך כל הדורות ובוודאי של הציונות בעת החדשה עם חזרתנו ושיבתנו לארצנו ולמולדתנו. (עמיחי רחמים, סגן ראש מועצת בנימין, עמ' 4 לפרוטוקול הדיון).

"רועי הצאן מחזיקים היום ביהודה ושומרון 800,000 דונם. ההתיישבות כולה, שהיא חצי מיליון איש, מחזיקה קרוב ל-600,000. 800,000 דונם, שטח שווה ערך ל-12 פעמים תל-אביב. 130 החבר'ה האלה שומרים על כמות אדמות אדירה. אלה אדמות אבותינו. הלכו שם אברהם אבינו, יצחק אבינו, יעקב אבינו ודוד המלך." (מאיר ברטלר, אחראי קשר חוץ בארגון השומר יו"ש, עמ' 6 לפרוטוקול הדיון).

85. בהמשך הישיבה, התקיים דיון ממושך בשאלה כיצד ניתן למנוע הקפאת רשיונות נשק מידיהם של בעלי מאחזים נגדם מתנהל הליך פלילי, ומתבקשת תגובת המשיבים 1-2 בעניין האפשרות למנוע הגשת תלונות על עבירות הסגת גבול בשטחים פלסטינים אם הבעלות בהם אינה מוסדרת, או כשהמסמכים אינם בידי המתלונן.

86. בישיבת הוועדה לענייני ביקורת המדינה בעניין תמיכת המדינה במאחזים לא חוקיים, שהתקיימה ביום 18.2.2026, נאמרו הדברים הבאים:

"בשנת 2004 פורסם דוח מבקר חריף על מעורבות משרד השיכון במימון מאחזים לא חוקיים. בעקבותיו ניתנה הוראה מפורשת של היועמ"ש, שהובילה לצמצום משמעותי של המימון הישיר דרך משרד זה. כמעט עשור לאחר מכן, בשנת 2013, פורסם דוח שעסק בהיעדר אכיפה על בנייה לא חוקית בשטחים וחשף אי-סדרים חמורים בניהול הקרקעות באזור יהודה ושומרון. בשנת 2018 נבדקה באופן ספציפי המועצה האזורית מטה בנימין. במהלך הבדיקה מצא המבקר כי משרדי החינוך, הפנים והתחבורה היו מעורבים במימון תקציבי פיתוח לבנייה במאחזים לא מורשים. המצב המתואר הוא מצב אבסורדי, שבו יד אחת של המדינה בונה והיד השנייה הורסת. עובדה זו אינה רק כשל מינהלי. היא פוגעת באמון הציבור וביסודות שלטון החוק, ואני מניח שנראה בדיון השלכות נוספות לכך. לפי הנתונים שהוצגו בפני הוועדה, מאז הקמת הממשלה הנוכחית הוקמו כ-175 מאחזים חדשים, שכולם, מן הסתם, לא מוסדרים ולא חוקיים. היקף כזה אינו יכול להתרחש בחלל ריק. הוא מעיד על מעורבות ממשלתית, בין אם במימון, בתשתיות ובעצימת עין מכוונת. לכל זה יש כמובן השלכות ביטחוניות של נוכחות כוחות ביטחון, משטרה ואחרים" (יו"ר הוועדה ח"כ אלון שוסטר, עמ' 3 לפרוטוקול הדיון).

במענה לדברים הכריז חבר הכנסת צבי סוכות:

"ברוך השם, אני אשמח אותך קצת יותר, אדוני היושב-ראש, כי אנחנו בחודש אדר היום. ביהודה ושומרון החוות החקלאיות תופסות היום שטח של למעלה ממיליון דונם. צריך להבין את המשמעות של הדבר הזה. ...הדברים האלה קורים, החוות מקבלות אישורי רעייה, הן תופסות את השטח עם זה שהן עושות שם חקלאות..." (ח"כ צבי סוכות, עמ' 11 לפרוטוקול הדיון).

87. אמירות דומות בזכות ה"אפקטיביות" הרבה של מאחזי החוות, ניתן למצוא בראיונות ושיחות עם דמויות מפתח הפועלות בקרבן (ראו גם: **דוח השומרוני הרע**; אורי ארליך, "פעם היו פה מלא ערבים. לא מאז שאנחנו פה", **זמן ישראל**, 10.4.2025). כך למשל:

"האדם בונה בית. מה הוא תפס? חצי דונם? גם טוב. שותל כרם? כמה מאות דונמים – מצויין. תיירות? זה טוב, אבל עונתי... מה שכובש את השטח באמת זה הצאן. המטרה שלנו היא לפתוח את השטח ולאפשר להתיישבות להתרחב. אני זוכר שהייתי רואה את הערבים עם העדרים שלהם על ההר, וזה מה שרציתי לעצמי. לילדים שלי... וברוך השם הצלחנו בזה עד שהכל התהפך והכל עכשיו בידיים שלנו" (גבריאל, "חוות קדם", מזרח גוש עציון)¹.

88. ביום 19.1.2026 אירח משכן הכנסת אירוע הוקרה "לגבעות ולחוות". במהלך האירוע נשאו נבחרי ועובדי ציבור דברי ברכה ששיבחו את המפעל הבלתי חוקי. אחד ממארגני הכנס הציג את מפת החוות והסביר כי המרחבים שבין מאחז למאחז "יהודיים לגמרי". אזור צפון הבקעה רווי המאחזים שימש כדוגמה למהלך מוצלח. דובר נוסף בכנס היה טוביה צוקרמן, מי שפיקד בעבר על יחידת "ספר המדבר", פנה להקמת חוות ומאחזים מיד לאחר שירותו הצבאי, והקים את מאחז "חוות בית קרניים". לשאלה כיצד החוות והגבעות משרתים את הביטחון ענה צוקרמן כך:

"קודם כל אני תמיד מסתייג מזה שאומרים שהתיישבות זה ביטחון, כי התיישבות זה התיישבות. יש בה את האידאל, היא לא צריכה תירוצים. [...] הכפרים שלידנו לא ראו צבא

¹ https://www.youtube.com/watch?v=J6ka_kP6N1Y

20 שנה. יש שורה של כפרים, שלאף אחד לא היה על מי להגן שם, אז גם לא היה שם צבא. ועכשיו, כשאנחנו שם, אז היומיום של הגדודים הוא בתוך הכפרים, גם אצלנו קצת אבל בעיקר בתוך הכפרים. ואתה פשוט מבין שאתה [...] אתה, אנחנו, האירוע הגדול הזה, תופס את המערכת הצבאית ביד ומושך אותה חזק חזק פנימה, ומהמעשים זה גם הולך ללבבות....".

[התמונה הוסרה]

89. ביקורת על אופיו הבלתי חוקי והמסוכן של מפעל המאחזים הבלתי חוקיים, על התמיכה הממשלתית בו, ועל ההימנעות העקבית והמכוונת מאכיפת חוק ביחס אליו נשמעה כבר לפני עשורים (עו"ד טליה ששון, **חוות דעת בנושא מאחזים בלתי מורשים** (הוגשה לראש הממשלה אריאל שרון), עמ' 342–343, 8.3.2005; מבקר המדינה, **דוח שנתי 65 לשנת 2014**, פרק "אכיפת דיני מקרקעין באזור יהודה והשומרון", מאי 2015; ראו גם: בג"ץ 9949/08 **חאמד נ' שר הביטחון**, פס' 13-14 לפסק דינו של הנשיא דאז גרוניס (25.12.2014)). למרות זאת, התופעה והתמיכה הממשלתית בה רק מואצות. ההשלכות על האוכלוסיה הפלסטינית המוגנת הן הרות אסון.

ב. תקיפות אלימות ומניעת הגנה

90. אלימות והפחדה כרוכים בשיטת הפעולה של מאחזי החוות בבקעה מיום הקמתם. בשנים האחרונות הוחרפו התדירות והעוצמה של האירועים האלימים והודק שיתוף הפעולה עם היחידות הצבאיות בגזרה. הקצנת האלימות מתבטאת באירועים בהם משתתפים מתנחלים רבים המתאספים ממאחזי האזור, לעיתים עשרות, חלקם חמושים. במרבית המקרים התקיפות מתרחשות במתחמי המגורים של הקהילות או בסמוך להן, ולרוב האירועים מסתיימים בפציעה של תושבים.

טבלת אירועים המפרטת אירועי אלימות, הפרעה למרעה והטרדות יומיומיות מראשית שנת 2026 מצ"ב ומסומנת ע/6

91. חיילים המוזעקים לסייע באירוע אלימות לעולם אינם פועלים על מנת לעכב אזרחים ישראלים, אף שהדבר בגדר סמכותם, ובמקרים המתאימים חלק מחובתם. זוהי גם עמדתו הרשמית של המשיב 1. חיילים מתועדים מתלוצצים, מתייעצים ומשוחחים עם המתנחלים במהלך ולאחר אירועי אלימות, עומדים מנגד כאשר התושבים המקומיים מותקפים, ומשתתפים מתנחלים בפעילות אכיפה כלפי תושבים פלסטינים. בסיום האירוע, העבריינים חופשיים ללכת לדרכם, ולהוסיף להטריד ולהתעלל בתושבים. לעומת זאת, לא אחת תושבים שהותקפו בביתם או בחצרם הם שנעצרו או עוכבו לאחר האירוע, על סמך הבל פה של המתנחלים.

92. לצד אירועי האלימות, מתקיימת הטרדה והפרעה תמידית ומכוונת לשגרת החיים. למשל: פלישה לבתי הקהילות או קיום מרעה בצמוד אליהם, לעיתים לאורך שעות, באופן שהתושבים כלואים למעשה בביתם; נסיעה בטרקטורונים ואופנועים בתחום הקהילות; פתיחת ברזי המים וריקון העוקבים; חבלה במים ובמזון; זריקת אבנים על גגות הבתים; השמעת מוזיקה רמה וסנוור בפנסים בשעות הלילה, ועוד ועוד כיד הדמיון הטובה על המטרידים. **אירועי הטרדה מאיימת ממין זה מתרחשים באופן יומיומי במרבית הקהילות. מדובר בעשרות אירועים בשבוע, שלא נוכל למנות כאן ולו את מקצתם.**

93. להלן דוגמאות לאירועים בהם תועדה אלימות פיזית כלפי העותרים וקהילותיהם. בכל המקרים בהם לא צויין אחרת, לא ננקטו צעדי אכיפה נגד התוקפים והפורעים.

94. ביום 10.5.2025 קבוצה של מתנחלים הגיעה לביתו של תושב עין אל חילוה, ותקפו את בנות המשפחה. נערכה קריאה למשטרה, אך שוטרים לא הגיעו. חיילים שהגיעו למקום הניחו לנערים התוקפים ללכת לדרכם.

95. ביום 16.5.2025 נערים הכו קשות אחד מתושבי פארסיה וגנבו ממנו מכשיר טלפון ושלושה טלאים. בליל 26.3.2026 פלשה קבוצת נערים ממאחזי צפון הבקעה, וביניהם גלעד עמוסי, אל מתחם המגורים בקהילת פארסיה ותקפה את תושבי הקהילה הישנים. שני צעירים תושבי הקהילה נפצעו בפניהם. משטרה הוזעקה למקום אך לא הגיעה. בשעות הבוקר, הגיעו למתחם המגורים חיילים מיחידת הניוד הר ציון 0710. גלעד עמוסי המשיך להקיף את מתחם המגורים של הקהילה בטרקטורון. החיילים לא עיכבו אותו, ולא דרשו הסבר למעשיו במקום.
96. ביום 28.3.2025 נערים ישראלים הכו למוות שתי כבשים מעדר קהילת פארסיה באמצעות אלות, ונמלטו. מעט לאחר מכן, נורו למוות שתי כבשים וכלבים בבעלות רועים פלסטינים מקהילת אל-מייטה. גופות הכבשים נמצאו ליד מחסום תייסיר (להלן). נערכה קריאה למשטרה והוגשה תלונה.
- [התמונה הוסרה]
97. ביום 3.7.2025 גלעד עמוסי ואדם נוסף, לבוש מדי צה"ל ונושא נשק צבאי, פלשו למתחם המגורים של קהילת פארסיה, השתוללו באלימות, הפחידו את תושבי המקום, וגרמו נזק לרכוש. בהמשך לכך השניים הגיעו למתחם המגורים בקהילה השכנה, עין אל חילוה, רוקנו את מכלי המים ואיימו על התושבים.
98. ביום 5.6.2025, בו צוין חג הקורבן, הגיעו לביתו של העותר 14 כ-20 מתנחלים רעולי פנים. הם הכו את העותר 14 ואת בניו בצינור ברזל ובקרשים שבהם נעוצים מסמרים. בעקבות זאת העותר 14 סבל מסדקים בגולגולת. הפצועים התבוססו בדם והתוקפים נמלטו. כשהגיעו לבסוף חיילים למקום, הם ביקשו לעכב את המותקפים הפצועים, ואגב כך למנוע מהם טיפול רפואי. הפרמדיק שהוזעק למקום אמר לחיילים שאם יעצרו את קרבן העבירה הוא לא ישרוד, לאחר שאיבד דם רב.
- [התמונה הוסרה]
99. ביום 13.7.2025 נערים פלשו לקהילת עין אל חילוה, השליכו כיסאות, צעקו והטילו אימה. ביום שבת 14.3.2026, בסביבות השעה 15:45, שלושה נערים מההתנחלות הסמוכה התפרצו לבתי תושבי עין אל חילוה, ניסו לגנוב טלפונים ויצרו תגרה תוך שהם טוענים "זה הבית שלנו". במשך כחצי שעה ניסו הנערים שוב ושוב להיכנס לבתים נוספים, עד שחזרו להתנחלות. האירוע תועד ודווח למשטרה.
100. ביום 17.7.2025 הגיעו חיילים למתחם המגורים של משפחת נ', מתושבי קהילת חמאם אל מליח. החיילים טענו שיש דיווח על זריקת אבנים במקום, וכפתו את התושבים באזיקונים. בהמשך האירוע הגיעו למקום מתנחלים שפתחו את גדרות הדירים והבריחו את העדר. חיפושים שערכו התושבים הובילו למציאת חלק מהעדר. נותרו בשטח גוויות של כבשים וכבשים פצועות. מתוך 394 ראשי צאן, 118 נטבחו, 94 לא חזרו, ו-86 נותרו פצועות. נערכה קריאה למשטרה (מספר אירוע 8917). בעקבות האירוע הוגשה תלונה במשטרה.
101. ביום 18.10.2025 התקיפה חבורת נערים את העותר 3 ורגמה אותו באבנים, בעת שניסה להביא מים למשפחתו. העותר 3 נפצע בכתפו. בהמשך לאירוע הוגשה תלונה למשטרה (מס' תיק פלא 468169/2025).
102. ביום 14.11.2025, בשעות הצהריים המוקדמות, פלשו צעירים ישראלים למתחם המגורים של קהילת סמרה, איימו על התושבים, שוטטו במתחם הקהילה בטרקטורונים, ואגב כך דרסו ורמסו מספר טלאים וכבשים. האירוע דווח לצבא.
- [התמונה הוסרה]

103. בליל 17.12.2025 פלשו מתנחלים ממאחז "טנא ירוק" למתחמי המגורים של קהילת פארסיה, בליווי חיילים. כשנשאלה מפקדת הכוח מדוע גלעד עמוסי איתה (כזכור מדובר בצעיר שהוצא נגדו צו הטרדה מאיימת ביחס לתושבי הקהילה), תשובתה הייתה: "הוא עובד איתי".
104. ביום 19.1.2026 פשטו מתנחלים על קהילת אל בורג'. חיילים שהוזעקו למקום תועדו כשהם פועלים בצוותא עם התוקפים, ועל פי הוראותיהם. כשאחד המתנחלים תקף את אחד התושבים במכות ואגרופים, הוא לא עוכב. לבסוף, התושבים המותקפים עוכבו לאחר התייעצות עם המתנחלים. חיילת תועדה כשהיא מבקשת מאחד התוקפים סיוע בהוצאת אזיקון פלסטיק מתרמיל הגב שלה, על מנת לאזוק תושב שעוכב. התושבים המעוכבים שוחררו בלא כלום בסיום האירוע.
105. ביום 17.2.2026 נערים ממאחז "אום זוקא הקטן" פלשו אל הדירים של קהילת סמרה, ותקפו את התושבים באלימות. ביום 25.2.2026 הבהילו נערי המאחז את עדר התושבים מהמרה.
106. ביום 27.2.26 הותקפו תושבי אל-חמה על ידי מתנחלים חמושים. המשטרה הוזעקה למקום אך לא הגיעה, ובמקומה הגיעו חיילים שערכו שניים מהתושבים המותקפים. המעוכבים לא נחקרו, ושוחררו בלא כלום בשעות הלילה המאוחרות.
107. ביום 1.3.2026 פלשו צעירים ממאחזי האזור למתחם בתי המשפחות בפארסיה, והשתוללו באלימות. במסגרת התקיפה נופץ חלון באחד מבתי הקהילה ורימון גז הושלך פנימה. בבית נכחו ילדים צעירים.
108. ביום 2.3.2026 החלה פשיטת מתנחלים אלימה ונרחבת על מתחמי המגורים של קהילת חדידיה. עשרות מתנחלים נאספו מהאזור כולו, פלשו לחצרות ולבתים בהם שהו נשים, נערות וילדות לבדן, תקפו תושבים פיזית וריססו אותם בגז פלפל, ופגעו במכלי המים וברכוש. מכשירי טלפון נתפסו ורוסקו על מנת להשמיד תיעוד. הצבא הגיע למתחם המגורים של הקהילה בכוחות גדולים, ומעשי האלימות נמשכו בנוכחות החיילים, שלא פעלו כדי להרחיק את הפורעים מהמקום, ולא עיכבו ולו אחד מהם. שבעה תושבים עוכבו בסיום האירוע על ידי הצבא. כולם שוחררו בלא כלום בחלוף מספר שעות.
- [התמונות הוסרו]
109. ביום 13.3.2026, בעיצומו של חודש הרמדאן, שרדה קהילת חומסה פוגרום לילי אלים וקשה ביותר. עשרות מתנחלים רעולי פנים פשטו על מתחם המגורים, כלאו את בני המשפחה ואזקו את חלקם, הכו ובעטו בהם - מילדות רכות בשנים ועד קשישים. הם איימו על ההורים כי אם לא יעזבו את מקום מושבם, ייקחו מהם את ילדיהם. בעת שחלק מהפורעים עסקו בהתעללות פיזית, אחרים פרצו את דירי הצאן, העמיסו על משאיות וגנבו עדר בן כ-350 ראש. בהמשך לאירוע זה נפתחה חקירה משטרתית. ידוע שנעצרו חשודים בודדים בלבד, ושוחררו עד תום ההליכים. עדר הצאן של המשפחה לא נמצא ולא הוחזר לידיה. התושבים נותרו ללא עיסוק וללא מקור פרנסה, כשהם תלויים בנדבות מזון, ומחשבים את קצם הכלכלי לאחור. כל התושבים כולל הילדים סובלים מההשלכות הנפשיות הקשות של האירוע.
- [התמונה הוסרה]
110. ביום 14.3.2026 פלשו לבתיהם של תושבי סמרה, תקפו אותם פיזית ומילולית ואיימו עליהם. התושבים שניסו להרחיק את הפולשים מביתם ומרכושם, עוכבו כאשר הגיעו חיילים למקום, ולבסוף שוחררו מבלי שנפתחה נגדם חקירה.
111. ביום שבת 21.3.2026 חמישה נערים מההתנחלות משכיות ירדו לכיוון מגורי קהילת עין אל חילוה. שניים מהם נכנסו לאחד המתחמים. הם תקפו פיזית מספר תושבים מקומיים, ריססו אותם בגז פלפל, וזרקו אבן

שפגעה בצלעות אחד מהם. תושבת נוספת נמלטה מהמקום. האירוע תועד ודווח לצבא ולמשטרה (אירוע מספר 6095).

112. ביום שבת 4.4.2026 שוב הגיעו ארבעה נערים ממשכיות לקהילת עין אל חילוה. אחד מהם פלש למטבח של תושבת המקום, אחר חטף טלפון מידי תושב מקומי במתחם אחר, הטיח אותו ברצפה, והתיישב בנחת בתוך בית התושבים. בסמוך פתח נער נוסף את ברז מיכל המים. ניסיונות להסיט את ידו הובילו לסטירות ובעיטות מצד הנערים. האירוע תועד ודווח לעו"ס מחוזית לחוק הנוער בקעת הירדן ולמשטרה (מס' תיק פלא 169201/2026).

113. בליל 30.4.2026 תקפו שלושה מתנחלים את משפחת [REDACTED] בביתה, בעין אל חילוה. המתנחלים פצעו את אב המשפחה בראשו ובידו, הכו את בנו באלות, וריססו כמה מבנות המשפחה בגז פלפל. שלושה מתושבי המקום פונו לבית החולים. אב המשפחה אושפז למשך שבועיים ונזקק לניתוח. נערכה קריאה למשטרה. שוטר שהתייצב במקום כשעה לאחר סיום האירוע, הציע לתושבים שהותקפו להגיע לתחנת המשטרה ולהגיש תלונה, ולא עשה דבר כדי לאתר את התוקפים.

[התמונות הוסרו]

114. ביום 3.5.2026, תושב אל חדידה, הותקף בזמן המרעה על ידי צעיר תושב מאחז "רועי אברהם". הוגשה תלונה למשטרה (מס' תיק פלא 190149/2926).

115. ביום 7.5.2026 הותקפו העותרים 7-8 תושבי קהילת סמרה על ידי מתנחל רעול פנים ונושא מקל עץ, שהגיע למקום רכוב על טרקטורון. התקיפה הסתיימה בפציעתו של העותר 6. התושבים הזעיקו את המשטרה. חיילים רעולי פנים שהגיעו למקום עיכבו את התושבים המותקפים, ביניהם העותר 9, אדם בן 90, ואיימו עליהם במעצר באופן משפיל ואגרסיבי. המתנחלים שהיו מעורבים באירוע הלכו לדרכם בלא כלום, אף שהתושבים הציגו לשוטרים ולחיילים את תיעוד התקיפה (מס' תיק פלא 201011/2026).

116. למחרת, ביום 8.5.2026, פלשו לקהילת סמרה מתנחלים רעולי פנים וחמושים בחלקם, והתקרבו לבתייהם של שני האחים שנותרו בקהילה. האירוע הסתיים בשבירת ידו של העותר 6. בסיום האירוע החיילים הרבים שהגיעו למקום שוחחו עם המתנחלים התוקפים שעה ארוכה, אך איש מהתוקפים לא נעצר. במהלך האירוע נערכה קריאה למשטרה, ובהמשך לו הוגשה תלונה.

ג. מניעת גישה למרעה וחקלאות בשטחים ציבוריים ופרטיים

117. מניעת המרעה מהווה נדבך מרכזי בגירוש הקהילות ובהחלפתן במתיישבים ישראלים, אגב הכחדה של אורח חייהן הייחודי. לצד ההגבלות שמטיל הצבא, מתנחלים מונעים גישת התושבים המוגנים לשטחים ציבוריים ולחלקות החקלאיות הפרטיות בכוח הזרוע, ולעיתים תוך "הפעלת" הצבא.

118. השטחים הפתוחים שבעבר שימשו את קהילות העותרים למרעה הפכו לשטחי אש, שאיסור הכניסה אליהם נאכף רק כלפי פלסטינים; לבסיסים צבאיים, התנחלויות, שטחי השיפוט שלהן ושטחי הביטחון שבצדם; לשטחים שהוקצו למתנחלים או שמתנחלים השתלטו עליהם באופן פיראטי, וגם אליהם אסורה כניסת פלסטינים; לשמורות טבע שבהן המרעה אסור; ולשטחים שנחסמו בגדרות ומחפרי עפר. במקרים רבים, נמנעת גישה בפועל גם לשטחים חקלאיים פרטיים בבעלות פלסטינית מוסדרת.

119. שטחי אש תופסים כ-80% אחוזים מהשטחים הפתוחים בצפון הבקעה. תיעוד עקבי של ארגוני זכויות אדם מצביע על כך שבחלקים נרחבים משטחי האש לא מתקיימים אימונים צבאיים סדירים לאורך תקופות ממושכות, ולעיתים השימוש בהם לצורכי אימונים מועט או נקודתי בלבד (OCHA – The Humanitarian

Impact of Israeli-Declared "Firing Zones" in the West Bank, August 2012; כרם נבות, **גן נעול**, מרץ 2015). לפי אמירות מפורשות של אנשי צבא ותיקים, ההכרזה על שטחי האש נועדה בראש ובראשונה לשמור על עתודות הקרקע, ומשטר האימונים מתוכנן לעיתים כתירוץ לעקירת האוכלוסייה המקומית או כדי "להזיז אנשים" (עמירה הס, "צה"ל מודה: אימונים בשטחי אש בגדה משמשים לסילוק אוכלוסייה פלסטינית", **הארץ**, 21.5.2014; יובל אברהם, "שטחי האש נתפסו למטרה אחת: רזרבת קרקעות להתיישבות", **שיחה מקומית**, (29.6.2022)).

120. עד לשנים האחרונות, הותר לרועים הפלסטינים לרעות בשטחי האש שאינם בשימוש הצבא, להוציא מועדי אימונים, ככל שהתקיימו, ולכל הפחות בימים שישי ושבת. עתה חל שינוי דרסטי במדיניות אכיפת איסור הכניסה לשטחי האש בצפון הבקעה, בהם אין מתקיימים אימונים שגרתיים. החלה אכיפה כוחנית ודווקנית של איסור הכניסה לשטחי ענק ריקים אלה, המופעלת נגד פלסטינים בלבד.

121. כתמונת מראה של הדרת הרועים הפלסטינים משטחים שהוכרזו כשטחי אש, כשליש מן השטחים שנתפסו בפועל בידי חוות ומאחזי רועים ישראליים מצויים בתוך שטחי אש, תוך החרגה ספציפית אד-הוק של השטחים המוקצים מתחום צווי הסגירה. אלפי דונמים שהוקצו למתנחלים לצורכי רעייה מצויים בתוך שטחי האש, כך על פי נתונים שנמסרו לגופי חברה אזרחית במענה לבקשות חופש מידע (שלום עכשיו, "המנהל האזרחי הודיע על הקצאת 16,121 דונם למרעה בגדה המערבית", 11.2.2025; השומרונים הרע, עמ' 58-57). כך למשל, לאחרונה הוקצו 8,734 דונם מאדמות הכפר טובאס (במקור) שנתפסו על ידי הצבא כשטח אש 903, כאדמות מרעה על ידי החטיבה להתיישבות. המוטבים הם מתנחלי חוות גושן. בדרום הבקעה, בסמוך להתנחלות ייט"ב, הוקצו 2,394 דונם מתוך שטח אש 906 לטובת המאחז האלים "החוה של זוהר", שהיה שחקן מרכזי בגירוש קהילות באזור עוג'ה (שלום עכשיו, "המינהל האזרחי הודיע על הקצאת 16,121 דונם למרעה בגדה המערבית", 11.2.2025).

122. מדובר בדוגמאות בלבד, שכן מרבית המידע בעניין ההקצאות למרעה אינו נגיש לציבור. בשורה של מקרים שטחי האש אף נגרעו ותוקנו רטרואקטיבית, כדי להכשיר ולהקצות אדמות להתנחלויות ומאחזים. לפני כמה חודשים חתם אלוף פיקוד המרכז על צווים שצמצמו שטחי אש, באזורים שבהם מאחזים כמו "חוות שירת העשבים", "חוות גושן" ו"הר ינון" גלשו לתחומם. הקבינט אף אישר הקמת התנחלות חדשה בשטחי האש באזור, במסגרת אישור הכשרת עשרות התנחלויות חדשות במרץ האחרון. (מתן גולן, "צה"ל הגביר את האכיפה נגד פלסטינים שחיים בשטחי אש, אך לא כלפי מתנחלים שבנו בהם", **הארץ**, 28.5.2026; הגר שיוף, "צה"ל מתיר למתנחלים לשהות בשטחי אש בבקעת הירדן בניגוד לדין", **הארץ**, 9.2.2021; חיים לוינסון, "אלוף פיקוד המרכז ביטל שטח אש כדי לאפשר את הרחבת מעלה אדומים", **הארץ**, 8.3.2015).

123. אמצעי נוסף למניעת מרעה ותנועה הוא הצבה פיראטית של גדרות תיל סביב מתחמי המגורים של הקהילות, לאורכם של כבישים ובשטחים פתוחים ששימשו לפני כן לחקלאות ולמרעה. הגדרות כולאות את התושבים ומונעות תנועת עדרים בכל מקום בו המתנחלים אינם רוצים שינועו, ומאפשרות בכך השתלטות פיראטית ואלימה על שטחי מרעה וחקלאות, לרבות שטחים פרטיים.

124. מניעת המרעה מתרחבת גם לשטחים ציבוריים שאינם בגדר שטח אש או שטח הקצאה, ואף לאדמות חקלאות פרטיות בבעלות פלסטינית מוסדרת. להלן מספר דוגמאות מהעת האחרונה למניעת מרעה ולמניעת גישת העותרים ובני משפחותיהם למרעה ולחקלאות, מבין אינספור מקרים מתועדים:

125. בחודש מאי גורש העותר 3 ממרעה בחלקות חקלאיות פרטיות כעשר פעמים, עד שנאש. מדובר בחלקות בבעלות מוסדרת, בהן זרע העותר 3 חיטה בסתיו. העותר גורש תחילה על ידי מתנחלים ממאחז "טנא ירוק" ובהמשך על ידי חיילים. הצגת נסחי טאבו המצביעים בבירור על כך שמדובר בחלקה חקלאית פרטית שלעותר

3 זכות שימוש בה – לא הועילה. החיילים טענו כי לעותר 3 אסור לעבור את הכביש (!) מול ביתו, מבלי להציג צו או הסבר. העותר 3 אף נאזק ועוכב מספר פעמים בגין הניסיון לרעות את צאנו במקום, על אף שכאמור מדובר באדמה פרטית. הוא נלקח לבסיס הצבאי הסמוך ברווז, לאחר שנאזק ועיניו כוסו. נכפה עליו להמתין במצב משפיל זה משך שעות ולבסוף שוחרר בלא כלום.

126. ביום שישי 15.5.2026 גורשו רועי אל חדידיה מחלקות חקלאיות פרטיות שבבעלותם, בטענה שמדובר בשטח אש, וזאת על אף שבעבר הותר המרעה בשטחים אלה בסוף השבוע. חיילות שהוזעקו למקום בידי מתנחלים טענו בפני הרועים כי הם נמצאים במקום אסור, ואחת החיילות אף דרכה את נשקה. עדר קהילת חדידיה גורש מהשטח, והרועה עוכב באלימות רבה לבסיס הצבאי "ברווז", שם הוחזק אזור ומכוסה עיניים במשך מספר שעות ואז שוחרר בלא כלום.

127. ביום 2.1.2026 דהר גלעד עמוסי, רכוב על טרקטורון, לעבר עדר קהילת פארסיה, כשהוא דורס ופוצע את הצאן. ביום 24.3.2026 גירש חגי שררה, אחד ממובילי מאחז תבץ, את עדרי קהילת פארסיה מהמרעה, כשהוא נוסע בטרקטורון יחד עם שני חיילי מילואים במדים. השלושה תועדו נוסעים בכוונה אל תוך העדר במרחב הפתוח, ומונעים מרעה במקום.

128. ביום 13.2.2026 עוכב העותר 3 במשך כשעה על ידי חיילים בעת שרעה את צאנו מצפון לפארסיה. עדר מאחז חוות טנא ירוק רעה באותו זמן בשדה חיטה בבעלות פרטית המושכר לקהילה. במהלך העיכוב, איימה אחת החיילות כי אם ייראה שוב באזור, "יפרקו לו את הבית". שעות ספורות לאחר מכן, הגיע גלעד עמוסי, רכוב על טרקטורון, איים על העותר 3 והבריח את עדר הצאן מן המרעה.

129. ביום 21.2.2026 הגיעו מתנחלים לאזור המרעה הסמוך למתחם המגורים של קהילת פארסיה, עקבו אחר העותר 3, ואמרו לו כי "אין לו לאן לברוח". באותו לילה, בשלוש הזדמנויות שונות, הגיעו חיילים לבית המשפחה, העירו את כל הנוכחים כולל תינוקות, קשישים וילדים, דרשו תעודות זהות מכל בני המשפחה ואיימו על העותר 3 בדרישה שיימנע ממרעה בסמוך למתחם המגורים.

130. ביום 26.2.2026 שבו מתנחלים להטריד את העותר 3 במרעה. אחד מהם תקף פיזית את העותר 3 ואת אחד הפעילים שנכח במקום. מאוחר יותר באותו יום הגיעו חיילות למתחם המגורים, דרשו מבני משפחתו של העותר 3 לקרוא לו מהמקום שבו רעה את צאנו, ואיימו כי יישארו בביתו עד שיגיע.

131. ביום 1.3.2026 עיכבו חיילים את העותר 3 פעם נוספת בעת שהיה במרעה, הכו אותו ושחררו אותו כעבור כשעה בלא כלום. ביום 15.4.2026 הותקף העותר 3 על ידי המתנחל חגי שררה ממאחז תבץ. שררה שיסה בעותר ובפעילים שליוו אותו כלב. העותר נפצע ברגלו. אירועי גירוש עדרי קהילת פארסיה מהמרעה בשטחים ציבוריים ועיכובי שווא תועדו גם בימים 16, 21, 22 ו-23 בחודש מרץ האחרון, בעת שהשטחים הפתוחים בבקעה היו גדושים צמחייה.

132. רועי סמרה גורשו מן המרעה או הותקפו כשניסו לרעות את צאנם עשרות פעמים במחצית הראשונה של שנת 2026. נערי מאחז הגירוש "אום זקא הקטן" תקפו את הרועים, פיזרו את העדר בטרקטורון פעם אחר פעם, ואף הודיעו להם כי אסור להם לרעות באזור, אף לא בוואדי הסמוך למקום מגוריהם. אירועים אלה תוארו בפירוט בפניות למשיבים.

133. כך למשל, בימים 21.2.2026 ו-27.2.2026 הותקפו רועי קהילת סמרה על ידי נערי מאחז "אום זקא הקטן" רכובים על טרקטורונים, כשניסו לקיים מרעה סמוך לביתם. אחר הצהריים נעשה ניסיון נוסף לקיים מרעה, בשדה חקלאי בבעלות פרטית, אשר מוחכר ומעובד על ידם. ארבע חיילות הגיעו למקום. התושבים היו בעיצומו של מרעה, אך החיילות החליטו לגרשם ללא הסבר. כאשר התושבים הציגו מסמכי בעלות על הקרקע

אמרו להם החיילות "זו אדמה שלי (מצביעה על עצמה), יאללה סע מפה, סע הביתה, אלבית, רוחו!". באותו לילה תועדו נערי המאחז כשהביאו את פרותיהם אל אותו שדה בבעלות אנשי חמרה. נערכה קריאה למשטרה, (אירוע מספר 2995), אך זו לא הגיעה. הפרות חיסלו את הגידולים בחלקה.

134. ביום 9.3.2026 תועד אירוע נוסף של גירוש תושבי סמרה מן המרעה ע"י נערי המאחז כשהם רכובים על טרקטורון. באותו יום העדר נמצא בואדי בו ממוקם מתחם המגורים של הקהילה, אך נערי המאחז הודיעו לתושבים כי אסור להם להיות בשטח שבין בתיים לבין המאחז. ביום 9.4.2026 תועד אירוע זהה נוסף. כאמור, מדובר בדוגמאות בלבד אירועים ממין זה מתרחשים בסביבת המחיה של הקהילות מדי יום ביומו, כמעין מלחמת התשה שנועדה להוביל את התושבים לוותר על קניינם ופרנסתם, ולהימלט מהאזור.

ד. מניעת גישה למים

135. אזור צפון הבקעה משופע במעיינות עיליים ובמקורות מים ותת קרקעיים, שנשאבים כיום ע"י חברת "מקורות". למרבה האבסורד, מתחמי המגורים של הקהילות מוקפים נקודות שאיבה – אך הם אינם מחוברים לתשתית, ובאזור כולו – אין עבורם נקודה אחת לרכישה ומילוי של מים. במשך שנים רבות הסתמכו הקהילות על מקורות מים טבעיים, ועל השיטה המסורתית של בורות לאיסוף מי גשמים. שיטות אלה הפכו לא רלוונטיות בשל פעילות לגידור מעיינות ומניעת גישה אליהם, ובשל התייבשות של מי התהום בעקבות שאיבת יתר.

136. לצד זאת, אחד ההיבטים של תופעת המאחזים היא השתלטות על מקורות מים. מעיינות ובריכות, ששימשו את התושבים הפלסטינים ואת בעלי-החיים שהם מחזיקים, מוסבים לאתרי שכשוך ובילוי (צפריר רינת, המתנחלים והמדינה משלבים ידיים, ומונעים מהפלסטינים בצפון הבקעה גישה למים, **הארץ**, 27.4.2025; צפריר רינת, על חשבון הפלסטינים, מתנחלים מנסים להפוך את הבקעה ל"ארץ המעיינות", **הארץ**, 15.5.2023). כחלק מההתנכלות לתושבים הפלסטינים, מתנחלים מרוקנים עוקבי מים, מנתקים צינורות מים ומתרחצים בבורות מים ומזהמים אותם. התנחלויות ומאחזי האזור נהנים כמובן מגישה למים זורמים, ללא תלות בהסדרה תכנונית. מאחז אורי כהן אף מציע למבקרים [בריכת שחייה](#) הנמצאת בתוך אחד המבנים במאחז. אין מחסור.

[התמונה הוסרה]

137. לעומת זאת, לתושבים הפלסטינים המשתייכים לקהילות הרועים, אין גישה למים כלל, לא בביתם ולא באזור המגורים או בקרבתו. המשיבים ממאנים להסדיר תשתית מים עבורם, ואף מקשים ומכבידים על מאמציהם להוביל מים. הקהילות נאלצות להיות תלויות ברכישת מים והובלתם העצמאית במחירים גבוהים מאוד, ממקורות הנמצאים בשליטה אזרחית פלסטינית (בשטחי A ו-B).

[התמונה הוסרה]

138. העותר 14 העיד בתצהירו, על הפיכת המים ליישום מדיניות התנכלות ואפליה מצד המשיבים :

"אנחנו קונים מים לשתייה ומובילים אותם לבתים במחירי זהב. יש לנו אדמות חקלאיות ליד ביתינו באזור חומסה. בגלל שאין לנו אפשרות להשקות את השדות שם או להביא מים, אנחנו מנסים לזרוע חיטה ושעורה, ולא משקים. לידינו – המתנחלים מגדלים ענבים וירקות. ליד ביתינו יש שני בורות שאיבה. לנו אסור לגשת למים. לא לשתייה ולא לחקלאות. נתייבש קודם. את מוביל המים גם עוצרים וקונסים."

139. צעדי האכיפה הננקטים בידי המשיבים והגישה הנחשמת והולכת אל אותם יישובים מרוחקים, מאיימים להותיר את הקהילות ללא אפשרות לרכוש מים כלל. לנוכח שנות הבצורת הרצופות ותנאי האקלים המקצינים - בעיה זו מחמירה והולכת.

140. פניות למשיבים בבקשה שיפעלו להסדרת חיבור אזורי מים עבור הקהילות מושא העתירה, ולמצער יבטיחו מעבר סביר במחסומים ובשערים לשם הובלת מים אל הקהילות העותרות - נדחו. במענה מטעם לשכת יועמ"ש איו"ש מיום 31.5.2025 נכתב כי אין כל קושי בהובלת מים במיכליות אל הקהילות מהישובים הסמוכים, בניית מוחלט מהקושי האדיר, המעשי והכלכלי, הקיים בשטח.

141. על תושבים המובילים מים למשפחותיהם באמצעות טרקטור ועוקב, הוטלו לאחרונה קנסות כספיים גבוהים בגין נסיעה בשטחי אש או נסיעה במהירות נמוכה ו"עיכוב התנועה" כביכול. בהמשך לכך שורה של קהילות נאלצו להתמודד עם החרמת פתע של עוקבי המים, הטרקטורים והעגלות ששימשו להובלת המים, במסגרת מבצע החרמות פתע שהותיר את הקהילות ללא אפשרות להביל מי שתייה לבתיהן, כלומר – ללא גישה סבירה למים כלל, בפתחו של הקיץ.

ה. הגבלות תנועה ומניעת שירותים חיוניים

142. קהילות הבקעה הן קהילות חקלאיות-פריפריאליות לכפרי האזור, אשר תייסיר, טובאס וטמון הממוקמים בשטחי A ו-B הם המרכזיים והקרובים שבהם. ככאלה, הן קשורות בקשרי משפחה, תרבות, מסחר וכלכלה עבותים לכפרים השכנים.

143. בלעדי העוגן של הכפרים, הקהילות מבודדות ומנועות מקבלת שירותים, מרכישת מים ומזון, ומקשרי משפחה ומסחר. הדבר נכון בפרט לנוכח המדיניות הישראלית להימנע מלספק שירותים כלשהם לתושבים הפלסטינים בשטחי C.

144. שני המחסומים העיקריים המפרידים בין הקהילות לכפרים הם מחסום חמרה ומחסום תייסיר. שעות הפתיחה של המחסומים מצטמצמות והולכות, וכיום הם נפתחים לשעות ספורות בכל פעם, ומשתרכים בדרך אליהם תורים ארוכים. גם כשהמחסומים נפתחים, זמני ההמתנה יכולים להגיע לשעותיים וחצי ויותר, בתנאי מזג אוויר קשים. לעיתים הצבא סוגר את המחסומים ללא הודעה מראש.

145. ילדי קהילות הבקעה הפלסטיניות, אשר מרביתם לומדים בבתי הספר הממשלתיים בטובאס שממילא פועלים כעת שלושה ימים בשבוע בלבד, מחמיצים ימי לימודים נוספים, משום שאינם מצליחים להגיע לבית הספר בזמן. שירותי חירום רפואיים, אנשי מקצוע כרופאים, חובשים, וטרינרים ועוד – מתקשים להגיע לקהילות הבקעה ולספק שירותים אף במקרים דחופים. התושבים מתקשים לקבל שירותים בכפרים, ולקיים קשרי משפחה וחברה. בעיית הובלת המים במחסומים גוזלת משאבים אדירים שאינם בידי העותרים. כלל הקהילות מדווחות על פגיעה קשה בפרנסתן, בשל אי יכולת להוביל את הסחורה אל סוחרי החלב והגבינה בעודה טרייה, ובשל עלויות ההובלה הגבוהות המשקפות את תנאי חוסר הוודאות והצורך להמתין במחסום משך שעות רבות.

146. ביום 28.8.2025 חתם המשיב 1 על 9 צווי תפיסת מקרקעין (יהודה ושומרון) התשפ"ה-2025, שמספריהם 142-150/25, לצורך הקמת גדר הפרדה בבקעת הירדן באזור טובאס וטמון שנקראת "חוט השני". על פי הנטען, מטרתה "למנוע הברחת אמצעי לחימה מהגבול המזרחי ולסכל איומי טרור כלפי תושבי האזור". הפרויקט ימנע מעבר רכוב או רגלי מאזור הכפרים אל הבקעה וכן בכיוון ההפוך – מכיוון בקעת הירדן אל הכפרים. הקמת המכשול, התואי שנבחר, פינוי תושבים מבתיים והפגיעה בקניין הפרטי במסגרת יישום הצווים

נתקפו בעתירה נפרדת, התלויה ועומדת בפני בית המשפט הנכבד (בג"ץ 69530-01-26 **עיריית טובאס נ' מפקד כוחות צה"ל בגדה המערבית** (תלוי ועומד)). בהמשך נחתמו צווים המטילים הגבלות תנועה נוספות באזור.

147. ככל שהצווים לא יבוטלו והמכשול יוקם בתוואי המיועד, וככל שמשטר התנועה בין הכפרים לקהילות מושא עתירה זו לא יותאם לצרכי האוכלוסיה כך שתתאפשר גישה ותנועה רציפה מהבקעה ואלה, צפויה להיות לכך השפעה הרסנית על קהילות העותרים, באופן שישלים את מהלך עקירתן בכפייה.

ו. הרשויות אינן מגינות על התושבים מההתקפות האלימות עליהם ואף נותנות לתוקפים רוח גבית

148. הסוגיה של תת-אכיפה של החוק על תושבים ישראלים בשטחים היתה מושא לדו"חות אינספור – ללא הועיל (ראו למשל: משרד המשפטים, דו"ח **צוות המעקב בראשות המשנה ליועץ המשפטי לממשלה (יהודית קרפ)** בדבר **חקירת עבירות באזור יהודה ושומרון**, תשמ"ב-1982; **דין וחשבון ועדת החקירה לעניין הטבח במערת המכפלה בחברון התשנ"ד** (ועדת שמגר), תשנ"ד-1994; מבקר המדינה, **דוח שנתי 2012 לשנת 2012**, פרק "אכיפת החוק על ישראלים ביהודה ושומרון", יולי 2013; יש דין, **דף נתונים: אכיפת החוק על אזרחים ישראלים בגדה המערבית (אלימות מתנחלים) 2005-2025**, דצמבר 2025). לפי פרסומים מאומתים, בכירים במשטרת מחוז ש"י אף הצהירו על מתן עדיפות נמוכה לטיפול בעבירות אלימות לאומנית (גיוש בריינר, "מפקד מחוז ש"י: קבעתי כי הגנה על ההתיישבות קודמת לאכיפת החוק והסדר באזור", **הארץ**, 10.7.2025).

149. כפי שראינו לעיל – תופעה זו הגיעה בענייננו לשיאים מבהילים. רשויות אכיפת החוק לא רק מאפשרות לפרועים לקדם את פרויקט הטיהור האתני, אלא משתפות איתם פעולה. הצבא אינו מונע את ההתקפות על התושבים הפלסטינים. ההתנהלות של החיילים נעה בין עמידה מנגד לבין שיתוף פעולה עם התוקפים.

150. מחדלם של המשיבים לפעול להגנת העותרים וזכויותיהם – ובכללן הזכות לפרטיות ולפרנסה – ברור על פני הדברים. הזעקת חיילים ושוטרים במהלך האירועים עצמם לא מובילה לאכיפה, לאיסוף ראיות בשטח, לזיהוי התוקפים – מרביתם סדרתיים ומוכרים, לעיכובם במקום וזיהויים, או לפתיחה בחקירה. המענה הציני הניתן לעותרים אל מול האלימות השיטתית מתמצה, במקרה הטוב, בהזמנתם להגיע לתחנת המשטרה ולהגיש תלונה – ובמאמר מוסגר, בקריצת עין: תיאלצו להתאמץ רבות לשם כך, והסיכויים שהתלונה תטופל הם אפסיים. במקרה הרע, מי שהזמינו את כוחות הביטחון יימצאו עצמם נענשים בעיכובים ממושכים וחסרי תוחלת.

151. המשיב 1 מועל בחובות אלה, שהוא חב בין היתר כלפי העותרים, באופן עקבי: אין מדיניות להגנה עליהם, חרף שטף ראיות לכך שהם מותקפים וסובלים מטרור של ממש. אין מתקיים שיח עמם. החיילים האמורים להגן על התושבים אינם דוברים את שפתם, אינם מתאמצים להביןם, ופעמים רבות מתייחסים אליהם באופן מבזה ומשפיל. ניתן אף להתרשם שקיימים קשרים אישיים והזדהות אידיאולוגית וערכית בין מובילי האלימות מקרב המתנחלים לבין חלק מהחיילים המוצבים ביחידות המרחביות (עודד שלום, "זה יצא משליטה: חיילים משתתפים וצה"ל לא עושה דבר: אלימות נוער הגבעות בשיא", **Ynet**, 1.11.2025). המשיבים לא פועלים למנוע את הפיכת הזיקה הזו לשיתוף פעולה בפרויקט הגירוש, אף שמדובר בתופעה צפויה מראש שאין להתפלא עליה, אך יש חובה לפעול למיגורה. ראשית, מדובר בבני אותה דת ולאום הניצבים אל מול בני דת ולאום שונים ששפתם ומנהגיהם זרים; שנית, רבים מתושבי המאחזים מכירים את החיילים המוצבים בגזרתם באופן אישי; ובנוסף, בשנים האחרונות מסתמן טשטוש גובר בין מתנחלים חמושים לבין כוחות הצבא. דוח נציבות זכויות האדם של האו"ם מינואר 2026 תיאר כיצד יחידות הגמ"ר (הגנה מרחבית) המורכבות ממתנחלים פועלות בפועל כ"מיליציות אזרחיות" בגיבוי צה"ל, משתתפות בפשיטות ובאירועי אלימות נגד פלסטינים (Thematic Report - Israel's discriminatory: UNCHR).

מנחלים ; יש דין, 7.1.2026, administration of the occupied West Bank, including East Jerusalem
במידים: אלימות של אזרחים ישראלים במדי צבא כלפי פלסטינים בגדה המערבית, 25.2.2026). שלישית,
 רכזי הביטחון במאחזים ובמועצות האזוריות פועלים במשרה מלאה להידוק שיתוף הפעולה בין הצבא לבין
 "ההתיישבות", ובכלל זה הגבעות והחוות.

152. גם בדיעבד אין אכיפה: המשטרה אינה נוכחת בשטח באופן שוטף, וניידות מגיעות פעמים רבות רק לאחר
 שהאירוע הסתיים. מוקד 100 אף נוטה לסרב לשלוח ניידת במקרי הסגת גבול, פלישה לקרקע פרטית, מניעת
 מרעה או הטרדה. התיאום בין הצבא למשטרה אינו אפקטיבי ואינו מאפשר אכיפת חוק יעילה (מבקר
 המדינה, "מחוז שומרון ויהודה של משטרת ישראל – ביקורת מעקב", מאי 2022, עמ' 2171–2175). חיילים
 המגיעים ראשונים לזירות אלימות אינם מפעילים סמכויות אכיפה כלפי ישראלים: הם אינם מעכבים
 חשודים, אינם פועלים לזיהויים, ואינם אוספים ראיות. אותם עבריינים אלימים, המוכרים לעותרים היטב,
 מוסיפים להלך עליהם אימים, להטרידם בעצמם או באמצעות אחרים, ולבצע עבירות כלפיהם.

153. הדרך להגשת תלונה בדיעבד עמוסה חסמים. כוחות משטרה המוזעקים לטפל באירועי אלימות או פלישה
 לשטח פרטי נוהגים להימנע מביצוע פעולות חקירה ואיסוף ראיות בשטח, ולהציע למתלוננים להגיע לתחנת
 המשטרה ולהתלונן בשעות קבלת הקהל. תחנות המשטרה ממוקמות בתוך התנחלויות, שכניסת פלסטינים
 אליהן אסורה אלא בליווי משטרה. בנוסף, הדבר מחייב את המתלונן להותיר את מתחם המגורים ללא הגנה,
 בעת שהמשפחות נתונות תחת התקפה ואיום תמידיים. משהצליח המתלונן להגיע לתחנה, לא פעם אין בה
 מתורגמן לערבית. מנגנון פועל לתיאום ההגעה וזימון מתרגם תוך זמן סביר אינו מוכר לעותרים, ואם קיים
 קיומו נשמר בסוד. בשל חסמים טכנולוגיים אין המשטרה הישראלית יכולה לקבל תיעוד ולשלוח הודעות
 עדכון לטלפונים פלסטיניים. לרוב, אם וכאשר הנפגעים מצליחים להגיש את תלונתם, כבר חלפו שעות
 ולעיתים ימים רבים מעת ביצוע העבירה, ומטבע הדברים, האפשרות לניהול חקירה אפקטיבית נמוכה
 משמעותית, גם אילו נעשו מאמצים לכך.²

154. למרות כל האמור, בעקבות אירועי האלימות, ההטרדה והפגיעה ברכוש שתוארו לעיל, ערכו העותרים ובני
 משפחתם עשרות קריאות לסיוע משטרה באמצעות מוקד 100, והוגשו עשרות תלונות על ידי הנפגעים, אולם
 ללא הועיל. בקרב התושבים התקבעה זה מכבר ההכרה שהם מופקרים לכל אדם ולכל מעשה תקיפה. עשרות
 מקרים מצטברים – החל בהטרדה וכלה בעבירות אלימות קשות – אינם מטופלים, על אף הפניות והתלונות
 למשטרה.

רשימת תלונות שהוגשו על ידי העותרים ובני משפחותיהם מתחילת השנה הנוכחית מצ"ב ומסומן ע/7

155. חלוקת העבודה בתחום אכיפת החוק בין המשיבים (הצבא, המשטרה והמינהל האזרחי) כאילו תוכננה כדי
 להימנע ממילוי אחריותם לאכיפת חוק על פורעים ישראלים והגנה אפקטיבית על התושבים הפלסטינים. כך,
 הצבא, שהוא הגורם היחיד שנמצא בקביעות ובהיקף משמעותי בשטח, אינו מקדם אכיפה בפועל, ומגלגל את
 מלוא האחריות אל כתפי המשטרה בעניינים פליליים ולמינהל האזרחי בענייני תכנון ובנייה, ובכלל זה הקמת
 מאחזים, גדרות ובנייה בלתי חוקית בכלל (בג"ץ 69755-09-24 יש דין נ' שר הביטחון (29.1.2026)).

156. לצד הימנעות מאכיפה ומהגנה על העותרים והקהילות אליהן הם משתייכים, נעשה שימוש שרירותי ובלתי
 חוקי בשלילת חירותם של תושבים פלסטינים במרחב, כאמצעי הפחדה וענישה. במהלך השנה האחרונה
 תועדו עשרות מקרים שבהם עוכבו תושבי צפון הבקעה בידי חיילים, שלא למטרות הקבועות בחוק.
 המעוכבים הוחזקו בנקודות צבאיות, לרוב בנקודת "ברווז" בצפון הבקעה, ולאחר שעות רבות, שוחררו בלא

² תכתובת שניהלה האגודה לזכויות האזרח עם המשיבים בעניין חסמים העומדים בפני נפגעי עבירה פלסטינים להגשת
 תלונות במשטרה.

כלום והושלכו במיקום אקראי, לרוב כשידיהם אזוקות עדיין באזיקון פלסטיק. המעוכבים נאזקים באזיקון פלסטיק ועיניהם מכוסות בפלגלית, במקרים מסוימים בשקית פלסטיק, ומוחזקים בתנאים קשים. בחלק מהמקרים מדווח על אלימות פיזית ומילולית כלפיהם בעודם אזוקים וכפותי עיניים: בעיטות, כיבוי סיגריות על גופם, ועוד. פעמים רבות זמני העיכוב עולים על פרק הזמן המקסימלי הקבוע בדין, ומגיעים עד שמונה ואף עשר שעות, במהלכן גורלו של המעוכב אינו ידוע (בעניין זה תלוי ועומד בג"ץ 41036-05-26 ■■■■■ נ' מפקד כוחות צה"ל בגדה המערבית).

157. כל ניסיון לדרוש אחריות של חיילים על ביצוע עבירות כלפי האוכלוסיה המוגנת מסוכל מראש. חיילים סדירים וחיילי מילואים הפועלים בבקעה במשימות שיטור שונות, מתנהלים אל מול אזרחים כשהם אינם מזוהים ועוטים כיסוי פנים. באופן זה נמנעת כל אפשרות להתלונן על מעשיהם, או לדרוש מיצוי הדין הצבאי והמשמעת עמם כאשר הם עושים שימוש לרעה בסמכויותיהם או פועלים באלימות. [פניות למשיבים](#) בעניין לא נענו לגופן.

ז. העדר אכיפה כלפי ישראלים; אכיפה דרקונית כלפי התושבים הפלסטינים

158. כפי שראינו, האמצעי המרכזי בפרויקט הגירוש הוא הקמת מאחזים בלתי-חוקיים ו"מאחזי גירוש" ממש בסמוך לקהילות המותקפות. אמצעי נוסף שנעשה בו שימוש שיטתי הוא הקמת גדרות פיראטיות, שמגבילות את תנועת התושבים. כל אלה מהווים בנייה בלתי חוקית, והמשיבים יכלו לבלום במידה רבה את פרויקט הגירוש פשוט באמצעות הריסת המבנים, ואכיפת דיני התכנון והבנייה על מקימיהם. ואולם, המשיבים נמנעים מכך. דיני תכנון והבנייה אינם נאכפים ביחס לבנייה בלתי חוקית של מתנחלים בשטחים פתוחים, באדמות פרטיות ובצמוד לקהילות פלסטיניות – במטרה ברורה לגרשן. הגדרות והמצפים המוקמים באופן פיראטי פוגעים קשות בזכויות האדם של התושבים הפלסטינים, אך מינהל הפיקוח והאכיפה מתעלם מהן כליל, וכאשר מוגשת עתירה טוען כי האכיפה תתבצע "בהתאם לסדרי העדיפויות". אדרבא, המשיבים מעורבים בהקמת המאחזים שתוארו לעיל, שכל כולם מבוססים על בנייה לא חוקית. הם זוכים לאבטחה ולסיוע הרשויות – וגם לחיבור לתשתיות, לדרכים, למים וחשמל, ולהנגשת שירותי חינוך.

159. תמונת המראה היא האכיפה הדווקנית כלפי קהילות הרועים הפלסטיניות. קהילות הרועים הן קהילות ותיקות. העותרים מתארים את ישיבתן באזור עוד טרם ימי הכיבוש הישראלי, ולאורך עשרות שנות כיבוש צבאי. במקום להכיר בקיומן ולאפשר מתווה להסדרתן, נעשה כל מאמץ אפשרי להכביר על קהילות אלה קשיים ולא לצלן לעקור. מדיניות התכנון המיושמת כלפי פלסטינים היא של מניעת הסדרה ואכיפה בלבד: אין תכנון, ככלל לא ניתן לקבל היתרים לבנייה, ומדיניות האכיפה היא דווקנית ומפלה בלשון המעטה. תושבי הבקעה הפלסטינים מתגוררים במתחמים לא מוסדרים שתנאי החיים בהם קשים, לעיתים אף מסוכנים. הרשויות מסרבות לתכנן עבורם או לאשר תכניות המוצעות להסדרת מגוריהם בתנאים אנושיים.

160. בניגוד לבנייה החדשה במאחזים, אף לא אחת מקהילות העותרים מחוברת לתשתיות חשמל ומים. למותר לציין כי אף יישוב פלסטיני שאינו מוכר לא הוסדר, על אף הצורך ההומניטרי הדוחק. בקשות להסדרה ותכנון עבור קהילות העותרים, ובקשות חלופיות לחלופת מגורים עבור מי שבתיהם מיועדים להריסה – נדחו על ידי המשיבים או זכו להתעלמות משך שנים. בעניין זה נוהלו עשרות הליכים, במסגרתן נדחו או לא נדונו בקשות לתכנון והסדרה עבור תושבים פלסטינים או למתן חלופת מגורים למי שבתיהם מיועדים להריסה (ראו מבין רבים עתירה שהוגשה לאחרונה בעניין קהילת עין אל חילוה: בג"ץ 90278-06-26 ■■■■■ נ' מפקד כוחות צה"ל באיו"ש).

חוות דעת תכנונית מטעם אדריכל אלון ליפשיץ כהן, מטעם ארגון "במקום" תכנון וזכויות אדם, מצ"ב ומסומנת ע/8

161. כך למשל, במתחם המגורים של קהילת סמרה, כביתר מתחמי הקהילות שכאמור אינם מחוברים לתשתיות מים וביוב, מוצבים שירותים ניידים. במהלך הזמן, תא השירותים המשרת את אחת המשפחות, והנחוץ בפרט לנשים ולנערות מקרבן, התקלקל ונדרש להחליפו. התושבים הזמינו תא שירותים חדש, וביום 10.2.2026 ביקשו להניחו לצד ביתם במקביל לפינוי התא התקול. הסתבר שהחלפת תא שירותים מקולקל במתחם מגורים של פלסטינים אינה נתקלת באדישות רשויות האכיפה, בדומה להקמת עשרות מבנים בלתי חוקיים במאחזי האזור. כ-15 חיילים הגיעו מיד למתחם המגורים, כיתרו את התושבים ועיכבו אותם ואת נהג המשאית שהוביל את תא השירותים למקום. התושבים שוחררו לבסוף, בכפוף להוצאת תא השירותים החדש מהקהילה. המשפחה נותרה ללא תא שירותים עד היום, דבר שהופך את החיים במקום לבלתי נסבלים, בפרט בעבור הנשים. אירוע דומה, בו סוכלה החלפת תא שירותים, התרחש בקהילת עין אל-חילוה ביום 29.4.2026.
162. ביום 26.10.2025 עוכב העותר 3, בחשד ל"כוונה לבנות בנייה בלתי חוקית", לאחר שהוביל באמצעות רכבו מוטות ברזל ששימשו להקמת הדירים במרעה הקיץ בחזרה אל מגורי הקבע. על אף שלא החל בכל בנייה שהיא, הוא נענש בחומרה: הוא עוכב והוחזק בנקודה הצבאית ברווז במשך עשר שעות כמעט, ועבר התעללות פיזית ומנטלית קשה במהלכו, בעודו אזוק באזיקון פלסטיק ועינו מכוסות.
163. ביום 21.8.2025 הגיעו כוחות צבא מתוגברים אל ביתו של העותר 16 בקהילת עין אל-חילוה. הכוחות הרסו את אחד המבנים במתחם, והשאירו את המשפחה ללא קורת גג. ההריסה בוצעה טרם המועד החוקי המותר, בפרק הזמן הנתון על פי דין להגשת עתירה נגד ההחלטה להרוס את המבנים. המשפחות המתגוררות במקום נותרו חשופות לתנאי מזג האוויר הקשים, וניסו להציב ציליית בד במקום כדי להתגונן מהשמש. רשויות המינהל האזרחי מיהרו להרוס את הסככה. חיילים עצרו את העותר בטענה לעבירת בנייה. במהלך חודש יוני 2026 נהרסו גם בתיהם של בניו של העותר 16, המטופלים בתינוקת ופעוטות. ביום 25.6.2026 הגיע למתחם המגורים נער לבוש מדים ונושא נשק צבאי. הוא צילם את המבנים הנותרים ו"הבטיח" לדאוג לכך שהמחסה שנותר למשפחות ייהרס בהקדם.
164. כך עוד, ביום 17.2.2026 חיילים איימו לעצור את תושבי סמרה וטכנאי שהגיע לערוך תיקונים במערכת הסולארית, בטענת כזב שלפיה הובאו למקום פאנלים סולאריים חדשים.

מיצוי ההליכים

165. במהלך כשנה וחצי, מאז ראשית שנת 2025, שבו העותרים ופנו למשיבים, שטחו את מצוקתם ודרשו הגנה על ביטחונם, רכושם וזכויותיהם. קהילות שעמדו על סף עקירה פנו למשיבים בבקשות לסיוע, גם זאת ללא הועיל.
166. ביום 27.2.2025 פנו העותרים למשיבים בעניין חשש לגירוש קהילת סמרה – צפון. מענה התקבל לאחר שהקהילה כבר גורשה.
167. ביום 31.3.2025 פנו העותרים למשיבים בעניין חשש לגירוש קהילת עין אל-חילוה. בפנייה תוארו עשרות אירועי אלימות, התנכלות ופגיעה ברכוש תושבי הקהילה. מענה מטעם המשיב 1 ניתן ביום 12.6.2025 ודחה ככלל את טענות העותרים. נטען כי המשיב 1 ממלא את חובתו, תוך ציטוט מתוך יומן החטיבה באשר להגעת כוחות לשטח באירועים אשר הוזכרו בפנייה. בימים 31.3.25 ו-30.5.25 פנו העותרים בעניין הקמת גדרות סביב הקהילה. אלה לא נענו.
168. ביום 20.1.2026 פנו העותרים למשיבים בפנייה מרוכזת, בעניין הקמת גדרות לא חוקיות סביב הקהילות. פנייה זו לא נענתה.

169. בימים 4.2.2026, 8.2.2026 ו-26.2.2026 פנו העותרים למשיבים בעניין הקמת מאחז חדש בצמוד למגורי קהילת סמרה. במענה המשיב 1 מיום 27.5.2026 נדחו כלל טענות העותרים. נטען כי המשיב 1 ממלא את חובתו, תוך ציטוט מיומן החטיבה לעניין הטיפול באירועים הנקודתיים. לעניין פינוי המאחז הופנו תושבי הקהילה אל המינהל האזרחי (שנכלל ממילא בנמעני הפנייה, ולא התייחס אליה).
170. ביום 23.2.2026 פנו העותרים למשיבים בעניין הקמת מאחז חדש בצמוד למגורי קהילת אל חדידיה. ביום 15.3.2026 נערכה פנייה נוספת בעניין המאחז ובעניין הקמת גדרות סביב קהילת אל חדידיה. בפניות נכלל תיאור ותיעוד מפורט של עבירות בנייה, הקפת הקהילה בגדרות, התנכלות לתושבים והצרת חופש התנועה שלהם שלא כדין, עד כדי מניעת פרנסה ממרעה. הפניות לא נענו. ביום 23.2.2026 וביום 25.3.2026 פנו תושבי חדידיה בכתב לצבא, עדכנו באשר לעבודות הגידור הבלתי חוקיות ועמדו על ההשלכות ההרסניות עבור הקהילה. הפניות לא זכו למענה ולא הובילו להפסקת הקמתן של הגדרות סביב מתחם מגורי קהילת אל חדידיה.
171. בימים 8.2.2026 ו-13.3.2026 פנו העותרים למשיבים בדרישה להגנה על קהילת פארסיה. בפנייה תואר רצף אירועי התנכלות ואלימות מצד מתנחלים וחיילים, ומניעת מרעה ללא יסוד חוקי. הפניות לא נענו. ביום 25.5.2025 פנו העותרים למשיבים בעניין מניעת גישה לאדמות חקלאיות פרטיות ולמרעה; באותו יום נשלחה פנייה נוספת בעניין החרמת עוקבי המים והרכבים של בני הקהילה, והותרת התושבים ללא אמצעי קיום בסיסיים.
172. ביום 13.3.2026 פנו העותרים למשיבים בעניין החרמת אירועי האלימות כלפי תושבי בקעת הירדן הפלסטינים. ביום 16.3.2025 פנו העותרים למשיבים במכתב מיצוי הליכים, בדרישה להגן על הקהילות הפלסטיניות האחרונות שנותרו בשטח הבקעה מפני גירוש ועקירה כפויה, וכן לאפשר להן תנאי מחייה מקיימים ושוויוניים. בנספח לפנייה צורף פירוט ותיעוד לעשרות אירועי אלימות חמורים, הטרדה והתנכלות סדרתית.
173. ביום 27.5.2026 התקבל מענה המשיב 1, באמצעות יועמ"ש איו"ש, ולפיו הצבא מכיר בחובתו להגן על האוכלוסיה המוגנת בבקעה ונוקט מגוון אמצעים לכך, ובכלל זה איסור על עטיית כיסוי פנים וכינוס צוותים מקצועיים העוסקים בנושא. המענה לא כלל כל התייחסות לצעדים קונקרטיים אשר בכוונת המשיבים לנקוט לשם הגנה על העותרים ושמירה על זכויותיהם, או לצעדים שנשקלו ולנימוק שבגינם לא ננקטו. יתר על כן, המשיב 1 בחר שלא להתייחס לאף אחת מדרישות העותרים הקונקרטיות להגנה על העותרים, או להפיכת תנאי חייהם בבקעה לנסבלים ובני קיום.
174. בימים 19.3.2025, 23.4.2025, 18.5.2025, 24.8.2025 ו-18.11.2025 פנו העותרים למשיבים בעניין מניעת גישה למים. ביום 25.5.2026 פנו העותרים למשיבים בעניין הותרת קהילות בצפון הבקעה ללא גישה למים, למזון ולשירותים חיוניים, כפועל יוצא של מבצע החרמות פתע שקיים הצבא באותו יום, בטענה לכניסה לשטח אש שבו גרים העותרים מזה שנים. מענה לגופם של דברים לא ניתן. המנהל האזרחי דרש אלפי שקלים לכיסוי הוצאות החרמת הציוד, והתחייבות של העותרים לכך שלא ישובו להיכנס לשטח מגוריהם. השגה על תנאי השחרור לא נענתה עד למועד הגשת העתירה, והמשפחות עדיין מצויות במצוקה קשה, ללא גישה למים וללא אפשרות להוביל מים לביתם, ללא יכולת להתנייד או להוביל מזון לבעלי החיים למתחמי המגורים, בשעה שנמנע מהן לצאת למרעה.
- העתק התכתובת והמענים שהתקבלו מצ"ב ומסומן ע/9.

הטיעון המשפטי

175. המסכת העובדתית מצביעה בבירור על העדר שלטון חוק אפקטיבי בשטח מושא העתירה, על הפרת חובות מרכזיות של המשיבים על פי דין, ועל שורה ארוכה של הפרות זכויות אדם של בני משפחותיהם וקהילותיהם. מכלול האמצעים המופעלים נגד העותרים מייצרים סביבה כופה ואלימה, תנאי חיים בלתי אפשריים, חשיפה להתעמרות בלתי פוסקת, הטלת טרור ופחד, וכן מניעת גישה למשאבים חיוניים. באותו תא שטח עצמו, אזרחי ישראל זוכים להטבות מופלגות ולחסיונות כמעט מוחלטת מפני אכיפת חוק. כפי שתיארנו בפירוט, תנאי כפייה כבר הובילו להימלטותן של מרבית הקהילות באזור מושא העתירה.

176. למשיבים חובה לשנות מדינות זו באופן דרסטי ומיידי. מחובתם מכוח הדין המינהלי הישראלי לכונן שלטון חוק באזור מושא העתירה, לאכוף את הדין – לרבות ביחס לעבירות המבוצעות על ידי אזרחי ישראל, ולשמור על הסדר הציבורי על מנת שהפרטים המתקיימים במרחב זה לא יחשפו לאיום תמידי ולפגיעה בלתי פוסקת בכבודם, חירותם וביטחונם. עליהם להימנע ממתן חסיונות לעבריינים אלימים ולעברייני בנייה – על רקע השתייכותם הלאומית ומתוך שתוף פעולה עמם.

177. עליהם לעשות כן בסבירות, ותוך עמידה בכללי המשפט המינהלי. משמעות החובה לנהוג בסבירות בענייננו היא כי אין להסתפק בהצהרות. על המשיבים להפעיל אמצעים שיכולים להיות אפקטיביים להשגת המטרה: מתן הגנה לעותרים ולקהילותיהם, ומניעת עקירתם בכפייה.

178. בחלקו הראשון של הפרק נעמוד על המסגרות הנורמטיביות המצטברות, המחייבות את המשיבים לפעול באופן אפקטיבי ומיידי כאמור, על מנת למנוע את השלמת מהלך הגירוש של הקהילות הפלסטיניות בצפון בקעת הירדן, ולהגן על הקהילות האחרונות ששרדו באזור. זאת, לפי המשפט החוקתי והמינהלי, דיני הכיבוש ודיני זכויות האדם. בחלקו השני של פרק זה נתייחס למשמעות של מחדלי המשיבים בהתאם לאיסורים הקבועים בדין הבינלאומי הפלילי, ונראה מדוע פעולות ומחדלי המשיבים המתוארים בחלק העובדתי מקימים אחריות לביצוע פשעי מלחמה. בחלקו האחרון של הפרק נתייחס לסעדים המבוקשים בעתירה, למענה הלוקה בחסר מטעם המשיבים בכל הנוגע להגנה על קהילות מותקפות בכלל, ובעניינם של העותרים בפרט, וכפועל יוצא של כל אלה – לצורך בהתערבות שיפוטית ומתן סעד במקרה שלפנינו.

א. חובות המשיבים מכוח המשפט החוקתי והמינהלי

179. המשיבים, וכלל רשויות מדינת ישראל הפועלות בשטח הגדה המערבית, מחויבים לפעול בהתאם לעקרונות היסוד של הדין המינהלי הישראלי הנוגעים לאופן השימוש בסמכויות שלטוניות בכלל, ולכיבוד זכויות אדם בפרט. בהתאם לכך, בהתנהלותו ובקבלת החלטותיו המפקד הצבאי מחויב לעקרונות ההגיונות, המידתיות והסבירות (בג"ץ 2056/04 מועצת הכפר בית סוריק נ' ממשלת ישראל, פ"ד נח(5) 807, 828 (2004)).

180. החובה להגן על זכויות האדם של האוכלוסיה המוגנת בשטח הכבוש עוגנה בפסיקה הישראלית לאורך עשורים כחלק אינהרנטי מהדין הישראלי. נקבע, כי "מפקד האזור מופקד לא רק על שמירת הסדר והביטחון של התושבים אלא גם על הגנת זכויותיהם, ובייחוד על זכויות האדם החוקתיות הנתונות להם. הדאגה לזכויות אדם עומדת במרכז השיקולים ההומניטריים שחובה על המפקד לשקול" (בג"ץ 10356/02 הס נ' מפקד כוחות צה"ל בגדה המערבית, פ"ד נח(3) 443, 455-456 (2004) (להלן: עניין הס); בג"ץ 202/81 טביב נ' שר הביטחון, פ"ד לו(2) 622, 632 (1981)). יתר על כן, כאורגנים של מדינת ישראל, המשיבים מחויבים לכבד את הזכויות וההגנות המעוגגים בחוק יסוד: כבוד האדם וחירותו (להלן: חוק היסוד) במסגרת כל הפעלה של סמכותם (סעיף 11 לחוק היסוד).

181. זכויות האדם המעוגנות בחוק היסוד (להוציא הוראת סעיף 6(ב) העוסקת בזכות להיכנס לישראל) מוקנות ככלל לכל אדם באשר הוא אדם, ללא תלות במעמדו (השוו: בג"ץ 6942/19 **צ'באנו נ' שר הפנים** (12.7.2023); בג"ץ 11437/05 **קו לעובד נ' משרד הפנים**, פ"ד סד(3) 122, פסקה 36 לפסק דינה של השופטת פרוקצ'יה (2011); עע"ם 1038/08 **מדינת ישראל נ' געאביץ**, פסק דינה של הנשיאה ביניש (11.8.2009)). תחולת חוקי היסוד אף אינה מוגבלת לשטחה הריבוני של מדינת ישראל, וחלה על פעולות רשויותיה, גם כשהן מתגלמות מחוץ לשטחה הריבוני (המועצה האזורית בג"ץ 1661/05 **המועצה האזורית חוף עזה נ' כנסת ישראל** פ"ד נט(2) 481,560 (2005); בג"ץ 1308/17 **עיריית סלואד נ' הכנסת** (9.6.2020), להלן: עניין **עיריית סלואד**).
182. החובה להבטיח את הסדר והחיים הציבוריים התפרשה על ידי בית המשפט הנכבד כ"קיום משטר, השומר על זכויות האזרח ודואג לרווחתה המרבית של האוכלוסייה". בגדר כך, על המפקד הצבאי להגן על כלל זכויות היסוד של התושבים המוגנים בשטח הכבוש שבשליטת ישראל, ובכללן הזכות לכבוד, הזכות להגנה, הזכות לפרטיות ולקיום חיי משפחה, הזכות לחופש תנועה, לבריאות, לקניין, ולקיום בכבוד (בג"ץ 7957/07 **מראעבה נ' ראש ממשלת ישראל** פ"ד ס(2) 504,477 (2005), להלן: עניין **מראעבה**; עניין הס, בעמ' 461).
183. בפסיקה הודגש עוד, כי "ההגנה על ביטחונם וקנינם של התושבים המקומיים היא מהחובות הבסיסיות ביותר המוטלות על המפקד הצבאי בשטח" (בג"ץ 9593/04 **מוראר נ' מפקד כוחות צה"ל ביהודה ושומרון**, פ"ד סא(1) 844 (2006); בג"ץ 393/82 **ג'מיעת אסכאן נ' מפקד כוחות צה"ל בגדה המערבית** פ"ד לז(4) 785, 792-793 (1983)). עוד הודגש, כי החובה להגן על חייו ובטחונו של כל אדם, קיימת ללא תלות בחוקיות ישיבתו במקום מסוים (עניין **מראעבה** בעמ' 498; בג"ץ 4219/02 **גוסין נ' מפקד כוחות צה"ל**, פ"ד נו(4), 608, 611 (2002); בג"ץ 3969/06 **אלחרוב נ' מפקד כוחות צה"ל בגדה המערבית** (22.10.2009), להלן: עניין **אלחרוב**).
184. בבג"ץ 8117/23 **נואג'עה נ' מפקד כוחות צה"ל בגדה המערבית** (29.7.2024) (להלן: עניין **נואג'עה**) הדגיש בית המשפט את החובה להגן באופן אפקטיבי על התושבים המוגנים מפני אלימות והפרת חוק, וביתר שאת כשאלה מופנות כלפיהם באופן שיטתי:
- "נפתח במובן מאליו: גורמי הצבא והמשטרה הפועלים באזור יהודה ושומרון מחויבים לפעול להגנה על התושבים המוגנים של האזור מפני אלימות או הפרה של החוק – הן מכוח עקרונות הדין הבינלאומי החלים במקום והן מכוח עקרונות יסוד שלטון החוק. ברי כי מצבים שבהם תושבים טוענים כי הם חשופים להתקפות פיזיות חוזרות ונשנות עליהם ועל רכושם הם חמורים וחייבים לזכות להתייחסות אפקטיבית של גורמי אכיפת החוק".
- ובהמשך נקבע: "לא למותר לשוב ולהזכיר כי העותרים הם תושבים מוגנים הזכאים לקבל מענה הולם מצד הרשויות באזור, ודאי ככל שמדובר בטענות להפעלת אלימות חוזרת ונשנית כלפיהם. בהתאם לכך, חובה על גורמי אכיפת החוק באזור לשמור על ביטחונם של העותרים ועל הסדר הציבורי באזור, גם בנסיבות המורכבות של התקופה ובמגבלותיהן" (שם, בפסקאות 13 ו-17. ראו גם: בג"ץ 8963/23 **כעאבנה נ' שר הביטחון** (3.2.2025); בג"ץ 20966-08-25 **עיריית מזרעה ע-שרקיה נ' שר הביטחון** (תלוי ועומד) (להלן: עניין **עיריית מזרעה א-שרקיה**); בג"ץ 10151-07-25 **מליחאת נ' מפקד כוחות צה"ל בגדה המערבית** (תלוי ועומד) (להלן: עניין **מליחאת**)).
185. אם כן, לצד האיסור לפגוע בזכויותיהם של המוגנים, למפקד הצבאי וליתר הרשויות הפועלות מתוקף מסמכותו חובה למנוע, באופן אפקטיבי ויעיל ככל הניתן בנסיבות העניין, פגיעה בביטחונם של התושבים וביתר זכויות האדם שלהם מצד צדדים שלישיים: "בערך האדם, בקדושת חייו ובהיותו בן חורין... אין לפגוע בחייו או בכבודו כאדם, ועל כבודו כאדם יש להגן... חובתו של המפקד הצבאי על פי הכלל הבסיסי היא

כפולה: ראשית, עליו להימנע מפעולות אשר פוגעות בתושבים במקומיים. זוהי חובתו השלילית. שנית, עליו לעשות פעולות הנדרשות כדין המבטיחות כי התושבים המקומיים לא יפגעו. זו חובתו החיובית" (בג"ץ 4767/04 **רופאים לזכויות אדם נ' מפקד כוחות צה"ל בעזה**, פ"ד נח(5) 385, 294 (2004); בג"ץ 8835/23 **ראש מועצת הכפר תוואנה נ' מפקד כוחות צה"ל בגדה המערבית** (החלטה מיום 20.3.2024) (להלן: **עניין תוואנה**); **עניין מוראר**, פס' 30 לפסק הדין).

186. זכות היסוד להגנה (סעיפים 2; 4 לחוק היסוד) מעצם טיבה, דורשת פעולה אקטיבית ואפקטיבית מצד הרשויות באופן שימנע מצדדים שלישיים לפגוע בה (ראו למשל: בג"ץ 8397/06 **ווסר נ' שר הביטחון**, פ"ד סב(2) 198 (2007); ע"א 9185/03 **טנבוים נ' הוצאות עיתון הארץ בע"מ**, פ"ד נח(1) 359, 366 (2003)). חוק היסוד מטיל על הרשויות גם חובות פוזיטיביות להגנה על חייו, גופו וכבודו של אדם, באשר הוא אדם, ואינו מסתפקים באיסור לפגוע בהם. בגדר חובה זו על הרשויות להפעיל סמכויות המוקנות להן, בנסיבות שבהן הפעלתן חיונית להגנה על זכויות וערכים מוגנים.

187. בפסיקה נקבע פעמים רבות כי הגנה על חייהם, ביטחונם ושלומם הפיזי של תושבי השטח הכבוש, הוא שיקול ראשון במעלה שיזכה למשקל ניכר ביותר באיזון שמקיימת הרשות בין זכויות ואינטרסים נוגדים. יותר מכך, הוכרה והתקבלה טענת המדינה והצבא, לפיה גם סיכונים פוטנציאליים לביטחונם ולחיהם של פרטים מחייבים הפעלת סמכויותיהם במבט צופה פני עתיד אף אם טרם התממשו: "ברי הוא כי לא מצופה מהמשיבים להמתין בחיבוק ידיים להתממשות הסיכונים הביטחוניים אותם הם צופים; עליהם לפעול יומם ולילה על מנת למנוע פיגועי טרור אשר מותירים אחריהם קורבנות בגוף ובנפש. דרך התנהלות זו היא לא רק סבירה ומידתית, אלא רצויה ומחויבת המציאות" (בג"ץ 4275/22 **נידאל יונס מחמד אבו עראם נ' שר הביטחון**, פס' 17 לפסק הדין (18.10.2022); וראו עוד, מבין רבים: בג"ץ 8557/23 **עיריית אבו דיס נ' מפקד כוחות צה"ל באיו"ש**, פס' 43 לפסק דינו של השופט שטיין (26.11.2024), בג"ץ 7677/10 **חסן זיד נ' מדינת ישראל** (7.11.2012)). אך נדמה כי הלכה זו מיושמת בחד-צדדיות עקבית, אך ורק כאשר על הפרק הגנתם של אזרחי ישראל, ופוקעת מאלה כשמדובר בהגנת חייהם ושלומם של תושבים פלסטינים דוגמת העותרים.

188. בית המשפט העליון פסק, כי כנקודת מוצא יש להגן על חופש התנועה של תושבי השטח הכבוש וכי אין להגבילו באופן שרירותי או ללא הצדקה מידתית (ראו למשל: **עניין אלחרוב**, פס' 10-22 לפסק הדין (22.10.2009); בג"ץ 1890/03 **עיריית בית לחם נ' מדינת ישראל נט(4) 736** (2005)). מחובת המפקד הצבאי לפעול בשקידה ככל הניתן על מנת לצמצם את ההשלכות הנרחבות של הגבלות אלה על כל תחומי החיים למינימום ההכרחי לנוכח שיקולי ביטחון ענייניים, ובתוך כך להגן על זכותם של ילדים לחינוך ובריאות, הזכות לקשרי משפחה וקהילה, והיכולת לעבוד, להתפרנס ולהתקיים בכבוד (ראו למשל: בג"ץ 5667/11 **מועצת הכפר דיראת רפעה נ' שר הביטחון**, פס' טז לפסק הדין (9.6.2015); **עניין אלחרוב**, פס' 26-32 לפסק הדין).

189. זכויות ואינטרסים קנייניים של תושבי השטח הכבוש זכו אף הם להגנה נרחבת ועקבית בפסיקה (עניין **סלואד**; בג"ץ 5439/09 **עבדאלקאדר נ' ועדת העררים הצבאית**, פס' 11 לפסק הדין (20.3.2012); בג"ץ 3362/18 **מסאעיד נ' המפקד הצבאי** (8.11.2023); **עניין מוראר**). בגדר כך נקבע כי על המפקד הצבאי לאפשר לתושבים לקיים את משלח ידם, ובעניינם של חקלאים ושל קהילות חקלאיות – לזכות לגישה חופשית ובלתי מופרעת לאדמות מעובדות (ראו מבין רבים: **עניין מוראר**; בג"ץ **חאמד נ' שר הביטחון** (25.12.2014); בג"ץ 4470/18 **אלזעטרי נ' מדינת ישראל** (21.7.2019); בג"ץ 6852/21 **סלימאן נ' מפקד כוחות צה"ל בגדה המערבית**, פס' 8 לפסק דינו של הנשיא עמית (2023)). ההגנה על זכות הקניין מתפרשת לא רק על זכויות בעלות, כי אם גם על אינטרסים קנייניים ובכללם זיקת שימוש נמשכת בקרקע (ראו למשל: בג"ץ 3362/18 **מסאעיד נ' המפקד**

הצבאי באזור יהודה ושומרון (8.11.2023)). כלל רשויות המדינה מחויבות להימנע מפגיעה בזכויות אלה, וכן למנוע מצדדים שלישיים לפגוע בהן (בג"ץ 1315/12 **חושיה נ' שר הבטחון** (16.2.2014)).

190. המשיבים מתעלמים מהלכות אלה, כולן כאחת. הרדיפה שחווים תושבי צפון הבקעה הפלסטינים – העותרים ובני משפחתם, מותירה אותם ערומים מזכויות אדם. בראש ובראשונה, כבוד האדם שלהם נרמס באופן יומיומי. התצהירים והתיעוד המצורף לעתירה יוכיחו: הם חסרי אונים אל מול תקיפות, איומים, הטרדות ואלימות, הטרדות ועלבונות, חיים בפחד תמידי ואינם זוכים להגנה; חיילים מתייחסים אליהם באופן משפיל ואלים בעודם רעולי פנים, ואילו מתנחלים עושים זאת בגילוי פנים וזוכים לחסינות; תנועתם מוגבלת ללא הסבר – על ידי שכניהם בני לאום אחר או על ידי חיילים; בתיים פרוצים לכל אזרח ישראלי ואין מגנים על פרטיותם; הם חשופים למעצר שרירותי בכל רגע; ילדיהם אינם זוכים לילדות מוגנת וטובתם אינה נשקלת; הם אינם רשאים לקיים את פרנסתם ואת אורח חייהם, ומגיעים לכדי רעב וצמא של ממש; הם מופלים לרעה על כל צעד ושעל.

191. זכויותיהם של העותרים, כבודם, ביטחונם, יכולתם להתקיים בכבוד, בבירור נפקדות משיקולי המשיבים ואין להן זכר בהתנהלותם. מאות בני אדם, תושבי האזור מושא העתירה, כבר נמלטו מבתיים משום שלא זכו להגנה. מאות בני אדם נוספים – העותרים ובני משפחותיהם – זועקים את מצוקתם ומצויים על סף עקירה בכפייה, אך דבר אינו נעשה על מנת להגן עליהם גם עתה.

החובה לאכוף את החוק בשוויון ובאופן אפקטיבי

192. בידי המשיבים נתונות הסמכויות המשפטיות והכלים המעשיים להפסיק את ההשתתפות הפעילה של חיילים ואנשי ביטחון אחרים במעשי הגירוש, ולבלום את האלימות המופעלת על ידי פורעי החוק מקרב המתנחלים אזרחי ישראל.

193. הלכה היא כי המשיבים מחויבים להפעיל את סמכויותיהם לאכיפת חוק. עליהם לפעול כך שהאכיפה תהיה אפקטיבית. אין הם רשאים לתת ידם לאנרכיה ולהפקרת אזרחים לפורענות. "מראשית דרכו עמד בית משפט זה, והדבר הוא בגדר מושכלות יסוד, על חיוניותה של אכיפה אפקטיבית לשם שמירה על שלטון החוק, ולשם מניעת מצב שבו איש הישר בעיניו יעשה כי כאשר 'לית דין' אזי 'לית דין' - וההפקרות שהשתררה אצלנו בשטח זה תהיה נחלתנו לעולם ועד" (בג"ץ 295/65 **אופנהיימר נ' שר הפנים**, פ"ד כ (1) 309-331 (1966); בג"ץ 1027/04 **פורום הערים העצמאיות נ' מועצת מקרקעי ישראל**, פס' 51 לפסק דינה של השופטת ארבל (9.6.2011)). הם אינם רשאים ליתן ידם להתעלמות ממסגרת החוק וליצירת מובלעות שהן מחוץ לחוק, לא באופן פורמלי ולא "בקריצת עין", תוך ריקון החוק מתכלית ומתוכן: "מטרתה של הפעלת מדיניות אכיפה היא, מטבע הדברים, להביא לאכיפה בפועל של החוק. הפעלת אמצעי אכיפה שאינם אפקטיביים אינה מגשימה תכלית זו. היעדר אכיפה אפקטיבית של החוק משמעה פגיעה קשה בשלטון החוק" (ע"מ 2469/12 **ברמר נ' עיריית תל אביב יפו**, פס' 46-47 לפסק דינה של המשנה לנשיא נאור ופס' 4 לפסק דינו של השופט רובינשטיין (25.6.2013) (להלן: **ברמר**)).

194. המשיבים אינם יכולים לצאת ידי חובה בטענה כי נמסר להם שיקול דעת לעניין אופן והיקף האכיפה וההגנה על העותרים ומשפחותיהם. שיקול הדעת המסור בידיהן של הרשויות בשאלה כיצד יאכפו את הדין, אינו מתיר כל רסן אלא עלול להיזקק לחובתן: "קביעת סדרי העדיפויות אינה פוטרת את הרשות מאכיפת הדין ומקיום בקרה עצמית שוטפת (בג"ץ 8806/10 **רגבים נ' ראש הממשלה**, פס' 7 לפסק הדין (4.9.2011)). על הרשות לקבוע וליישם מדיניות שתהיה בתוך מתחם הסבירות, שתביא בחשבון שיקולים וקריטריונים ענייניים. סבירותה של המדיניות נבחנת, בין היתר, במבחן התוצאה (השוו: בג"ץ 10202/01 **ארגון סוכנים ובעלי תחנות הדלק בישראל נ' היועץ המשפטי לממשלה**, פס' 5 לפסק הדין (30.7.2003)).

195. בעניין זה חלים כללי המשפט המינהלי באשר לאופן הפעלת שיקול הדעת של הרשות: "כאשר האמצעים בהם נוקטת רשות מינהלית אינם נושאים פרי, הימנעות מנקיטה באמצעים נוספים עלולה, בנסיבות מסויימות, להוביל למסקנה כי למעשה הרשות נמנעה ממילוי חובתה להפעיל שיקול דעת, או כי שיקול הדעת שהפעילה לוקה בחוסר סבירות. ... כאשר מדיניות האכיפה הקיימת אינה מובילה לתוצאה הרצויה, על הרשות לכל הפחות לשיקול את הפעלתם של אמצעי אכיפה נוספים במסמכותה. הימנעות משקילת אמצעי אכיפה נוספים בנסיבות אלה עלולה לעולת כדי פגם בהתנהלותה של הרשות, המצדיק את התערבותו של בית המשפט" (עניין ברמר, פס' 48 לפסק דינה של המשנה לנשיא נאור). "חוק הוא חוק, וסדרי עדיפויות אינה מילת קסם, ועל הרשות האחריות לבדיקה עצמית מתמדת הן של סדרי העדיפויות והן של מימושם" (בג"ץ 5337/09 **רגבים נ' שר הביטחון**, פס' ט' לפסק הדין (10.8.2011)).
196. הדברים נכונים מקל וחומר בענייננו, כאשר הפרת החוק, האלימות והכאוס (המתוכנן היטב) באזור מושא העתירה נוצרו מלכתחילה במעורבות ובתמיכה של המשיבים. לנוכח המדיניות לאפשר, לשבח ולתקצב הקמת עשרות רבות של מאחזים בלתי חוקיים "אידיאולוגיים" הפועלים למטרת גירוש, הרשויות מושתקות מלטעון כי התוצאה הצפויה מראש של הפרת הדין הפגיעה אותן, או אינה בתחום שליטתן (והשוו: בג"ץ 696/09 **חזיז נ' מינהל מקרקעי ישראל**, פס' 4 (23.2.2011)).
197. ודוק: גם אם לא ניתן לדרוש או לצפות לאכיפה מלאה או מושלמת, הרי האמצעים ומדיניות האכיפה חייבים להיות כאלה שיש בידם לאכוף את החוק ולכלל הפחות לצמצם את היקף הפרתו, להבדיל ממדיניות שיש בה העלמת עין מוחלטת ואף עידוד של הפרת חוק. כך בכל הקשר שהוא, ומקל וחומר בהקשרים הנוגעים להגנה על זכויות אדם ועל אינטרסים ציבוריים חשובים אחרים. גם לוחות הזמנים לאכיפה אינם קשיחים, ועם זאת הפגיעה בשלטון החוק הולכת וגדלה עם חלוף הזמן שבו אי החוקיות נותרת על כנה (בג"ץ 7292/14 **מוסא נ' שר הביטחון**, פס' 33 (1.9.2016); בג"ץ 8887/06 **תושבי מגרון נ' שר הביטחון**, פס' 15 (29.8.2012)).
198. אף שנתון בידי המשיבים שיקול דעת בבחירת האמצעים לאכיפת חוק, שיקול דעת זה אינו בלתי מוגבל. הוא נגזר מהחובות המוטלות עליהם בגדריו של המשפט המנהלי והחוקתי הישראלי. הוא מתוחם על-ידי הכלל לפיו עליהם לנקוט אמצעים כאלה שיש בהם כדי לעצור באופן אפקטיבי את גירושם האלים של תושבים בידי אזרחים וחייילים, וככל שהאמצעים שננקטים אינם מספיקים להשגת המטרה – להוסיף ולנקוט צעדים נוספים ככל הנדרש באופן סביר להשגת התוצאה המתבקשת (השוו: בג"ץ 6298/07 **רסלר נ' שר הביטחון**, פס' 55-61 לפסק דינה של הנשיאה ביניש, פס' 7 לפסק דינו של השופט מלצר, פסקה 2-4 לפסק דינה של השופטת חיות (21.2.2012); בג"ץ 7426/08 **טבקה נ' שרת החינוך**, פס' 45 לפסק דינה של השופטת פרוקצ'יה (31.08.2010)).
199. התנערות הרשויות מחובתן למנוע את הפגיעה הנגרמת מכוחה של עבריינות לאומנית שיטתית, ומתכונת פעילות שהיא בגדר הסכמה שבשתיקה לה, אינן מדיניות סבירה, משום שהיא מנוגדת לחובות משפטיות ספציפיות של המשיבים וכן משום שהיא פוגעת בשלטון החוק. הסמכויות ניתנו למשיבים 1-2 על מנת להפעילן. עליהם להגיב לתופעה פסולה המתפשטת, לגבש מדיניות ולנקוט פעולות אכיפה נחרצות ואפקטיביות ככל הניתן (לעניין החובה לגבש מדיניות אכיפה, ראו למשל: ע"פ 5338/17 **ראש עיריית בית שמש נ' פיליפ** (1.7.2021)).

ב. חובותיו של המפקד הצבאי מכוח הדין הבינלאומי הפומבי

200. אזור מחייתם של העותרים נמצא בשטח הנתון לכיבוש צבאי ולשליטה ישראלית מלאה, אזרחית וביטחונית. סמכויותיו של המפקד הצבאי בשטח הכבוש נובעות מן הדין ההומניטרי הבינלאומי, אשר כלליו מעוגנים בעיקר באמנת האג הרביעית בדבר דיני המלחמה משנת 1907 והתקנות הנלוות לה (להלן: תקנות האג), בהוראות אמנת ג'נבה הרביעית בדבר הגנה על אזרחים בעת מלחמה משנת 1949 (להלן: אמנת ג'נבה), בהוראות המינהגיות הקבועות בפרוטוקולים הנלווים לאמנות ג'נבה משנת 1977 ובעקרונות הכלליים של המשפט הבינלאומי. כדין משלים לדין ההומניטרי, חלות בשטח הוראות משפט זכויות האדם (בג"ץ 3239/02 **מרעב נ' מפקד כוחות צה"ל באיו"ש**, פ"ד נז(2) 349 (2003)).

201. תושביו הפלסטינים של האזור, ובהם העותרים, הם תושבים מוגנים. המפקד הצבאי מחויב לשמור על סדרי החיים התקינים של התושבים אלה, ומוקנות לו סמכויות נרחבות לנקוט את כל האמצעים הנדרשים כדי להגן עליהם, לקדם את רווחתם ולשמור על הסדר והביטחון הציבורי. בהעדר מניעה מוחלטת לכך, המפקד הצבאי מחויב להותיר את המצב החוקי והנוהג בשטח על כנו. בכלל עמידתו בחובה זו, עליו למנוע ניסיונות להטיל אימה וטרור על המוגנים (סעיף 33 לאמנת ג'נבה הרביעית) או לדחוק תושבים מוגנים מאדמותיהם (תקנה 43 לתקנות האג).

202. המשפט הבינלאומי ההומניטרי ודיני המלחמה אוסרים על שינוי ההרכב הדמוגרפי בשטח כבוש, בין באמצעות גירוש האוכלוסיה המוגנת והן ובאמצעות העברה של אוכלוסיה אזרחית מן המדינה הכובשת לשטח הכבוש.

203. סעיף 49 לאמנת ג'נבה הרביעית אוסר על עקירה כפויה או גירוש פרטני או המוני של תושבים מוגנים בשטח הכבוש :

"Individual or mass forcible transfers, as well as deportations of protected persons from occupied territory to the territory of the Occupying Power or to that of any other country, occupied or not, are prohibited, regardless of their motive".

204. סעיף 85(4)(א) לפרוטוקול הנוסף הראשון הנספח לאמנות ג'נבה קובע כי גירוש האוכלוסיה המקומית ויישוב אוכלוסיית הכובש בשטח הכבוש עולים כדי הפרה חמורה של הדין (ראו גם כלל 129, מדריך הצלב האדום למשפט בינלאומי מינהגי: Jean-Marie Henckaerts and Louise Doswald-Beck, Customary International Humanitarian Law, Volume I: Rules (CUP 2005) rule 129).

205. סעיף 27 לאמנת ג'נבה הרביעית מחייב לכבד את זכויות התושבים המוגנים, לרבות כבודם, להתייחס אליהם בצורה אנושית ולהגן עליהם מפני כל סוג של אלימות, איומים, פגיעות והפרות סדר. החובות לעיל מטילות על המפקד הצבאי חובה כפולה: הן שלילית – בגינה עליו להימנע מפעולות הפוגעות בתושבים המקומיים, והן חיובית – לפיה עליו לעשות פעולות הנדרשות כדין והמבטיחות כי התושבים המקומיים לא ייפגעו (בג"ץ 4764/04 **רופאים לזכויות אדם נ' מפקד כוחות צה"ל בעזה**, פ"ד נח(5) 385, בפסקה 11 (2004)).

206. תקנה 46 לתקנות האג מטילה על המפקד הצבאי חובה להגן על קניינם הפרטי של התושבים המוגנים. גם כאן מדובר בחובה כפולה: שלילית – להימנע מלבצע פעולות שיפגעו בקניינם של התושבים, וחיובית – לבצע פעולות שיבטיחו כי קניינם לא ייפגע על ידי אחרים. סעיף 53 לאמנת ג'נבה הרביעית קובע באופן פוזיטיבי כי יש לכבד את קניינם הפרטי של התושבים המוגנים בשטח הכבוש (עניין **עיריית סלואד**).

207. סעיף 55 לאמנת ג'נבה מטיל על המפקד הצבאי חובה להבטיח את צורכיהם החיוניים של התושבים המוגנים, ובכלל זה את זמינותם של מוצרים חיוניים כגון מזון. מכוח דיני זכויות האדם, מחויב המפקד הצבאי להבטיח

את זכויות האדם של התושבים המוגנים, כגון הזכות לכבוד, לחופש עיסוק, לקיום בכבוד ולשוויון, המעוגנות כולן באמנות בינלאומיות שמדינת ישראל היא צד להן. חל איסור למנוע מהמוגנים לעבוד לפרנסתם או לגרום לאבטלה מכוונת בקרבם (סעיפים 39 ו-52 לאמנת ג'נבה הרביעית).

208. לצד דיני הכיבוש, גם דיני זכויות האדם מחייבים את המשיבים. במסגרת זו מחויבים המשיבים להביא חשבון, ביו היתר, את הוראותיהן של האמנה בדבר ביעור כל צורותיה של אפליה גזעית משנת 1965 (ICERD); האמנה בדבר זכויות אזרחיות ופוליטיות משנת 1966 (ICCPR); האמנה בדבר זכויות כלכליות, חברתיות ותרבותיות משנת 1966 (ICESCR); ואת אמנת זכויות הילד משנת 1989.

209. החובה להגן על החיים ועל הגוף – קרי להגן על בני אדם מפני אלימות כלפיהם, ובפרט מפני אלימות ממניעים גזעניים ולאומניים, מעוגנת בדיני הכיבוש המחייבים את המפקד הצבאי ואת כלל הרשויות הישראליות שהוסמכו על ידיו לפעול בשטחי הגדה המערבית. הזכות מעוגנת בהרחבה גם בדיני זכויות האדם: האמנה בדבר זכויות אזרחיות ומדיניות מחייבת מדינות להגן על הזכות לחיים בחוק; למנוע ולהעניש פשעים נגד החיים; ולאסור כל הסתה לשנאה לאומית, גזעית או דתית, המהווה הסתה לאפליה, עוינות או אלימות (סעיף 20 לאמנה).

210. המחדל החוזר מלאתר או להעמיד לדין ישראלים המבצעים פשעים נגד תושבים פלסטינים בגדה המערבית, הוכר על ידי בית הדין הבינלאומי לצדק כהפרה של חובותיה של ישראל לפי המשפט הבינלאומי. בחוות הדעת המייעצת מיולי 2024 בנוגע להשלכות המשפטיות של הכיבוש הממושך של ישראל, בחן בית הדין הבינלאומי לצדק, בין היתר, את ההשלכות של אחריות המדינה על מעשי אלימות פרטיים מצד מתנחלים. בית הדין בחן ראיות ממקורות שונים של האו"ם, שתיעדו דפוס של אלימות מצד מתנחלים כלפי פלסטינים, אשר נענתה בהימנעות מצד כוחות הביטחון הישראליים לעצור ולמנוע תקיפות כאלה, לעצור או להעניש את התוקפים – ובכך הפרו את הזכות לחיים ואת חובתה של כוח כובש להגן על האוכלוסייה הנתונה תחת כיבוש מפני כל איום או מעשי אלימות, Legal Consequences Arising from the Policies and Practices of Israel, (Advisory Opinion, 2024 I.C.J. para 149).

211. בחוות הדעת קבע בית הדין כי "הימנעותה של ישראל למנוע או להעניש ביעילות (אלימות מצד מתנחלים כלפי פלסטינים) ושימוש מופרז בכוח נגד פלסטינים (בתגובה לאלימות מתנחלים נגדם) תורמים ליצירה ולשימור של סביבה כופה (coercive environment) כלפי פלסטינים (שם, פס' 154). בסופו של דבר קבע בית הדין: "...כישלונה השיטתי של ישראל למנוע או להעניש תקיפות של מתנחלים כלפי חיי פלסטינים או שלמות גופם, כמו גם השימוש המופרז בכוח נגד פלסטינים, אינם עולים בקנה אחד עם החובות לפי המשפט הבינלאומי לזכויות אדם ועם חובותיה ככוח כובש." (שם).

ג. אחריות המשיבים בהתאם לדין הבינלאומי הפלילי

212. מכלול ההתנהלות השיטתית שתוארה לעיל מפר במפגיע את הדין ההומניטרי, ועלול להקים אחריות לביצוע פשעי מלחמה (בג"ץ 769/02 הוועד הציבורי נגד עינויים בישראל נ' ממשלת ישראל (14.12.2006)). נעמוד תחילה על היקף תחולתם של האיסורים המופרים בענייננו, במישור המשפט הבינלאומי הפלילי. לאחר מכן נעמוד על התנאים להטלת אחריות על המדינה לפשעים המבוצעים בידי אזרחים וגורמים בלתי מדינתיים.

האיסור על עקירה כפויה

213. האיסור על עקירה כפויה של אוכלוסייה אזרחית בתוך השטח הכבוש ("טרנספר") קבוע בסעיף 49 לאמנת ג'נבה הרביעית בדבר הגנתם של אזרחים בימי מלחמה, והאיסור הפלילי על טרנספר ועל רדיפה כפשעים נגד האנושות כמשמעותם קבוע בסעיפים (d)(1)7 ו-(h)(1)7 לאמנת רומא. בית הדין הפלילי ליוגוסלביה לשעבר

(ICTY) הבחין בין "גירוש" המוגדר כעקירה מעבר לגבול מדיני לבין "העברה כפויה" המתרחשת בתוך גבולות המדינה. שני המעשים נחשבים לפשע נגד האנושות (*Prosecutor v Krstić* (Trial Judgement) (ICTY IT-98-33-T (2.8.2001), para 521).

214. בפסיקת בתי הדין הבינלאומיים נקבע, כי בגדר היסודות העובדתיים של העבירה באה גם העברה שאינה באמצעי כפייה פיזיים. נפסק, כי בהעדר אפשרות בחירה אמיתית העקירה היא בלתי חוקית (Case 002, Appeal Judgment, ECCC Supreme Court Chamber, 002/19-09-2007, para. 588). כך למשל, העברת האוכלוסיה עשויה להתבצע באמצעים עקיפים, כגון בתקיפות גזעניות או לאומניות המבוצעות בידי אזרחים, וכן על ידי הפחדה, איום והטלת טרור, הטלת מגבלות משמעותיות על יכולת האוכלוסיה להתקיים במרחב הפיזי, ועל הגישה לשירותים חיוניים דוגמת תעסוקה ושירותי רפואה (Preece, Jennifer Jackson. "Ethnic Cleansing as an Instrument of Nation-State Creation: Changing State Practices and Evolving Case 002, Appeal Judgment, ; Legal Norms." Human Rights Quarterly 20, no. 4 (1998): 817–842). ECCC Supreme Court Chamber, 002/19-09-2007, para. 588, להלן: (Preece).

215. עקירה כפויה עשויה להיגרם באמצעים עקיפים יותר, לרבות הדחת רשויות נבחרות; איסור על התאגדויות אתניות ושימוש בשפת מיעוטים; הומוגניזציה או כפייה תרבותית ודתית; הגבלות תעסוקה; גישה מוגבלת לחינוך, דיור, רפואה, מזון או סיוע הומניטרי; ואליומות פוליטית (Preece, בעמ' 822).

האיסור על טיהור אתני

216. העברה כפויה שמטרתה שינוי המצב הדמוגרפי בשטח, עד כדי הותרת תאי שטח שלמים הומוגניים מבחינה אתנית ולאומית, עשויה לתאום להגדרת המונח "טיהור אתני", שהוכר בפסיקת בית הדין הבינלאומי הפלילי (ICC) ובכתיבה אקדמית באשר לדין המנהגי, ככזה המתאר מכלול מעשים אסורים, המבוצעים מתוך מניע מאחד אסור: "הפיכת אזור להומוגני מבחינה אתנית על ידי שימוש בכוח או בהטלת אימה כדי להרחיק בני קבוצות מסוימות מהאזור." (UNSC, 'Report of the Secretary-General Pursuant to Paragraph 2 of Security Council Resolution 808 (1993)' (1993) UN Doc S/25274).

217. בדיווח ועדת המומחים שכונסה בהתאם להחלטת האו"ם 674 משנת 1994, הוגדר המונח טיהור אתני כ"מדיניות מכוונת המתוכננת על ידי קבוצה אתנית או דתית אחת להסרת אוכלוסייה אזרחית של קבוצה אתנית או דתית אחרת באמצעות אלימות והטלת אימה." (UNSC, 'Letter dated 24 May 1994 from the Secretary-General to the President of the Security Council' (27 May 1994) UN Doc S/1994/674; החלטת האו"ם S/1994/674).

218. ה"טיהור" של אזור גיאוגרפי עשוי להתרחש גם באופן הדרגתי יותר על פני פרק זמן ממושך, ולא בהכרח במסכת תחומה בזמן קצר. ועדת זכויות האדם שעסקה בטיהור האתני בדרום סודן, קבעה כי מהלך טיהור אתני עשוי להתחיל בדרכים משתנות ובאמצעות פרקטיקות מטעות ורבות פנים: סכסוך מתמשך ומעשי אלימות בדרג חומרה נמוך, לצד דה-הומוניזציה של הקבוצה הממודרת באמצעות דברי שטנה, יצירת חוסר יציבות ומחסור כלכלי, הרעבה מכוונת, שריפת רכוש ובתים ותקיפות נגד אזרחים, כולם יכולים להיחשב סימני אזהרה לתהליך של טיהור אתני (Report of the Commission on Human Rights in South Sudan UNHRC, 'Report of the Commission on Human Rights in South Sudan' (6 March 2017); para. 82). (UN Doc A/HRC/34/63).

219. בית הדין לערעורים לענייני פשעי המלחמה ביוגוסלביה (ICTY) הביע עמדה דומה בפסק הדין בעניין Krnojelac. נפסק, כי לא ניתן ללמוד על כך שהגירוש לא היה כפוי רק מפני שהמגורשים עזבו באופן עצמאי.

גם כאן נקבע כי יש להביא בחשבון נסיבות האופפות את האירועים, ובכלל זה מעצרים בלתי חוקיים, איומים, שימוש בכוח ואמצעים אחרים של כפייה, פחד מאלימות ופגיעותם של המגורשים. *Prosecutor v. Krnojelac*. Appeals Chamber Judgment) ICTY IT-97-25-A (17 September 2003, para 229); ראו גם: *Prosecutor v. Blagoje Simić et al.*, Case No. IT-95-9-T, Trial Chamber Judgment (17.10.2003), para. 126, להלן: (עניין *Simić*).

220. בעת הערכת השאלה האם לקורבנות העקורים הייתה בחירה אמיתית להישאר או לעזוב את מקום מושבם, יש לשקול את האקלים הפוליטי והחברתי באזור הרלוונטי, כמו גם את מכלול הנסיבות והקשר הדברים, ובפרט את פגיעותו של הקורבן (עניין *Simić*, פס' 569).

221. האזור מושא העתירה הוא אזור שכבר עבר טיהור אתני. מספרן של הקהילות ומספר התושבים שנעקרו עולה בהרבה על זה של התושבים שנותרו, ואשר מצליחים בקושי רב לשרוד עוד יום ועוד שבוע באזור מוכה האסון. ההיקף האדיר של פעולות הגירוש האלימות, הכוחניות והעקביות, תדירותן היומיומית, הגיבוי המלא והרוח הגבית הניתנת להן מצד הרשויות, וההצהרות המפורשות של גורמים שמעורבים במהלך, אינם מותירים מקום לספק – מדובר בשיטת פעולה מחושבת ויעילה לגירוש בכפייה של בני אדם ולשלילת זכויותיהם, על מנת להחליפם באזרחים אחרים, בעלי זכויות יתר.

פשע הרדיפה

222. פשע הרדיפה מוגדר בסעיף (g)(2) לחוקת רומא, כשלילה חמורה ומכוונת של זכויות מבני אדם, על רקע מאפיינים קבוצתיים (מין, לאום, דת, גזע וכיו"ב) במסגרת מתקפה נרחבת ושיטתית המופנית נגד אוכלוסייה אזרחית:

"Persecution" means the intentional and severe deprivation of fundamental rights contrary to international law by reason of the identity of the group or collectivity".

223. לצורך ביסוס עבירת הרדיפה, יש להצביע על פגיעה מהותית בזכויות מרכזיות המעוגנות בדין הבינלאומי המנהגי או ההסכמי, דוגמת הזכות לחירות, להגנה, לביטחון ולחיים, לקניין וכיוצא באלה.

224. היסוד הנפשי של עבירת הרדיפה דורש כוונה להפלות לרעה את חברי הקבוצה הנרדפת על רקע השתייכותם הקבוצתית, כלומר – על רקע מוצאם, גזעם, לאומם ועוד. כוונה זו יכול שתשתמע מהתנהגויות ומעשים, וכן מסממנים גזעניים ומשימוש בשפה משפילה ומבזה כלפי חברי אותה קבוצה. די בהוכחת כוונה מפלה לפעולות הנדרשות בגדר היסוד העובדתי, על מנת לבסס את היסוד הנפשי של העבירה (עניין *Popović*, פס' 738).

225. על הפגיעה להיות בעלת משקל ניכר, בין אם מדובר במעשה יחיד, ובין אם בהצטברות מעשים או אירועים אשר בהיקפם ובעוצמתם מגיעים לרמת חומרה דומה לזו המאפיינת פשעים אחרים נגד האנושות. (*Popović et al.*, *Prosecutor v. Vujadin Popović et al.*, Case No. IT-05-88-A, Appeals Judgment (30.1.2015), para 1812, להלן: עניין *Popović*). אין הכרח שכל מעשה בודד העומד בבסיס העבירה יגיע כשלעצמו לרמת חומרה זו, בחינת החומרה נעשית במצטבר, על יסוד ההשפעה המצטברת של מכלול המעשים, ובהתחשב בהקשר הכולל ובנסיבותיהם בהן בוצעו (*et al.*, *Nahimana et al. Prosecutor v. Ferdinand Nahimana*), para.98. Case No. ICTR-99-52-A, Appeals Chamber Judgment (28.11.2007); עניין *Popović*, בפסקה 766).

226. בענייננו, בבירור נשללות מהעותרים זכויות והגנות חוקיות, הנתונות לכל אדם באשר הוא. זכותם לקניין, להליך הוגן, לשוויון בפני החוק, לקיום בכבוד ולקורת גג אינן זכות להגנת החוק למעשה, על אף שהן קיימות ומוכרות להלכה. רכיב האפליה של עבירת הרדיפה אף הוא מתקיים באופן מובהק. אותן זכויות עצמן מוגנות במאמץ רב ביחס לתושבי הגדה המערבית הישראלים.

227. כך למשל, לעניין הזכות להגנה - המפקד הצבאי אינו בוחל באמצעים ובהשקעת משאבים לשם הגנת קהילות וישובים ישראלים, תוך עריכת שינויים מרחביים, סיכול סיכונים, הרחקה של אוכלוסייה הנחשבת כבעלת פוטנציאל "עוינות", ושמירה על תחושת הביטחון בשורה ארוכה של אמצעים נוספים (שמירה חמושה, דרכי ביטחון ושטחי ביטחון סביב ישובים, גדרות, חישוף שטחים, ועוד). דבר מכל אלה אינו נעשה על מנת להגן על פלסטינים מפני אלימות נגדם ונגד גירושם הכפוי, על אף שתופעה זו מתפשטת כאש בשדה קוצים.

אחריות המדינה למעשי אזרחים וגורמים שאינם מדינתיים

228. למדינת ישראל אחריות ישירה למעשים ומחדלים המבוצעים בידי אורגניה ונציגיה. חובת המפקד הצבאי ויתר הרשויות הפועלות בממשק עמו למצות את סמכויותיהם למטרה זו מעוגנת בהרחבה בדיני הכיבוש כפי שנסקרו לעיל.

229. פעולות הננקטות בפועל בידי אזרחים או גורמים שאינם מדינתיים עשויות להיות מיוחסות למדינה מכוח אימוץ בדיעבד של הפשעים (adoption) באמצעות אישורן באופן פומבי במפורש או במשתמע, או מאישור הנלמד מהשימוש שעושה המדינה בהתנהגות האסורה למטרותיה וצרכיה; באמצעות הכשרה רטרואקטיבית של התנהגות המפרה את המשפט הבינלאומי; או כאשר המדינה מתייחסת להתנהגות הבלתי חוקית כאילו הייתה חוקית לכל דבר ועניין (Art. 11 of the International Law Commission Draft Articles on State Responsibility).

230. החלטות של ועדות האו"ם וכן פסיקת טריבונלים בינלאומיים ובתי דין לזכויות אדם ברחבי העולם הכירה, כי בנסיבות של שלילת הגנת המדינה מאוכלוסייה מסוימת, ושלילה חוקית או דה-פקטו של זכויותיה לחיים לביטחון וכן זכותה לקניין, המדינה נושאת באחריות לפשעים המבוצעים כלפי אותה אוכלוסייה, גם ככל שהפשע עצמו בוצע על ידי אזרחים או גורמים בלתי מדינתיים (L.K. v. Neth U.N. Comm. on the Elimination of Racial Discrimination, UN Doc CERD./C/42/D/4/1991 (Mar. 16, 1993); Paéz v. Colombia, Communication No. 195/1985, U. N. Doc. CCPR/C/39/D/195/1985 (1990) International Covenant on Civil and Political Rights: Concluding Observations of the Human Rights Committee: Algeria, U.N. Doc., CCPR/C/79/Add.95, U.N. Human Rights Committee ((1998)).

231. כך קבע הטריבונל הבינלאומי ליוגוסלביה לשעבר, כי בהתאם למשפט הבינלאומי הפלילי החל, בנוסף לאחריות פלילית אינדיווידואלית, מדינה עשויה לשאת באחריות כתוצאה מכך שאנשי רשות מטעמה מבצעים פשעי מלחמה (Prosecutor v. Furundzija, Case No. IT-95-17/1-T, ICTY Trial Chamber, Judgment of 10 December 1998, para. 42). גישה דומה נוקטים בתי משפט לזכויות האדם. בית המשפט האינטר-אמריקני לזכויות האדם קבע, כי "על המדינה מוטלת חובה משפטית לנקוט בצעדים סבירים למנוע הפרות זכויות אדם ולהשתמש באמצעים העומדים לרשותה בכדי לבצע חקירה יסודית של הפרות המתרחשות תחת סמכותה השיפוטית, לאתר את האחראים, להטיל את העונשים המתבקשים, ולהבטיח כי הקורבנות יפוצו כראוי." (Velásquez Rodríguez v. Honduras, Preliminary Objections, Inter-Am. Ct. H.R. (ser. C) No. 4, Judgment of 26 June 1987, para. 174).

232. בהתאם למבחנים אלה, אין כל קושי לייחס את מעשיהם של אזרחי ישראל תושבי המאחזים בצפון הבקעה למדינת ישראל. קיים בסיס מוצק לטעון כי מדינת ישראל או אורגניה מתעלמים במפגיע ובמודע מאי חוקיות הקמתם והתנהלותם של מאחזים הפועלים לגירושן של קהילות מקומיות; חיילים בתפקיד משתתפים במאמצי הגירוש במקרים רבים, במעשה ובמחדל; ורשויות אכיפת החוק מעלימות עין מעבירות חוזרות ונשנות כלפי תושבים פלסטינים.

233. רשויות המדינה מאמצות ומכשירות בדיעבד את פעולות הגירוש, ועושות בפירות הגירוש שימוש לשם קידום מטרות פוליטיות, דוגמת שינוי ההרכב הדמוגרפי בגדה. הן מקצות למגרשים תשתיות ומשאבים, בעת שהן מונעות משאבים אלה משכניהם הפלסטינים. החלטות בדבר הכשרת מאחזים בדיעבד מתגמלות את העבריינים פעם נוספת, ומתמרצות אחרים לפעול כמותם.

הסעדים

234. תמונת המצב העולה מן השטח היא כזו שהדעת אינה סובלת: מדי יום ושעה, קהילות ומשפחות מתקיימות בפחד מפני הרעה שתבוא עליהן. התושבים חיים כבני אדם המצויים מחוץ להגנת החוק, סופגים אלימות והשפלה – ללא השלכות. ילדיהם חיים בפחד. הם מושפלים. הם רואים את שכניהם נמלטים. כל אלה – בשל מוצא וגזע. לצדם חיים אזרחי ישראל בעלי זכויות מלאות ואף זכויות יתר, ולהם תחושת חסינות ותמיכה שלטונית נרחבת. תמונת דברים זו אינה יכולה להתקיים במדינה דמוקרטית. זו תוצאת מדיניותם של המשיבים ותוצאת מחדליהם.

235. בדבר המסגרת המשפטית החלה בענייננו לא יכולה להיות מחלוקת: המשיבים נושאים באחריות משותפת לפעולות הממשלה, אורגניה וכוחות הביטחון. הם מחויבים לפעול כדין ולהפעיל את סמכויותיהם בסבירות. המשיב 1 מחויב להגן על האוכלוסיה האזרחית בשטח הכבוש ועל זכויותיה. הוא מחויב לעשות כן באופן אפקטיבי ובאמצעים סבירים ויעילים, ודאי כאשר הדבר נוגע לזכות לחיים ולביטחון, ולמניעת פשעים חמורים בהיקף נרחב.

236. המפקד הצבאי אינו יכול לצאת ידי חובתו באמירה לפיה הוא מודע לחובותיו וכי הוא פועל בסבירות על מנת לסכל את האלימות כלפי האוכלוסיה הפלסטינית, כאשר התוצאה היא הימלטותן של קהילות פלסטיניות נרדפות ומאוימות בזו אחר זו, עד למצב שבו חבל ארץ שלם קרוב מאוד להתרוקן מתושביו המקוריים. כולם ברחו.

237. בית המשפט קבע וחזר וקבע, בגדר מובן מאליו, כי אין להסכין עם העקירה הנמשכת, הורה על נקיטת צעדים אופרטיביים לבלימת התופעה, וקבע כי על המפקד הצבאי לעשות שימוש מתאים בסמכויותיו על מנת לבלום אותה. בכלל זה, על המפקד הצבאי לשקול צעדים דוגמת הגנה על הקהילות באמצעים המתאימים, לפעול לאכיפה ובירור אפקטיביים של מקרי אלימות והטרדה – אם הוגשו בעניין תלונות רשמיות או לא, ולאפשר לתושבים להגיע לקניינם ולאדמותיהם, להתפרנס ולשרוד במרחב.

238. בית המשפט הורה על יצירת ערוצי קשר עם הקהילות לעת חירום, ופסק כי בגדר חובת הרשויות לפעול בסבירות, על שיקולי האכיפה של דיני התכנון והבנייה להביא בחשבון פגיעה בזכויות האדם של התושבים המוגנים. פעם אחר פעם חזר בית המשפט העליון על חובת המשיבים להגיב באופן אפקטיבי, בהתחשב במסגרת החוקית הברורה והמחייבת, ובסמכויות הנרחבות המסורות בידיו (ראו למשל: עניין נואג'עה; עניין תוואנה; בג"ץ 4287/24 עמארנה נ' שר הביטחון (תלוי ועומד); עניין עיריית מזרעה א-שרקיייה; עניין מליחאת; בג"ץ 36119-11-24 עווד נ' מפקד כוחות צה"ל בגדה המערבית (תלוי ועומד); בג"ץ 67603-08-24 ח'טיב נ' שר הביטחון (תלוי ועומד), ועוד).

239. הנחיות הפסיקה העקביות לא הובילו להפנמת הצורך הדחוף בשינוי יסודי של מדיניות המשיבים. הדבר עולה בבירור גם ממענה המשיבים (או העדר המענה) לפניית החוזרות ונשנות בענייננו. המדיניות נותרת כשהייתה: "טיפול" מינימלי באירועים, ציטוט מתוך יומן החטיבה באשר לכל מקרה לגופו תוך התעלמות ממכלול הנסיבות, הצהרות בדבר חשיבות ההגנה על האוכלוסיה המוגנת והפגיעה, ובשטח – דבר לא נעשה על מנת להקנות לעותרים ומשפחותיהם הגנה. לאחרונה נפסק, בהקשר אחר, כי כאשר הוראות חוק ברורות אינן מקוימות, הדין מופר ואין כוונה לאכוף אותו, וכאשר חרף ההשלכות הקשות מנשוא הרשויות נותרות בשלהן – בשלה העת למתן סעדים אופרטיביים שאינם משתמעים לשני פנים (בג"ץ 5819/24 **התנועה למען איכות השלטון בישראל נ' שר הביטחון** (26.4.2026)).

240. הסעדים המבוקשים בעתירה זו נדרשים באופן מיידי על מנת למנוע עקירתן של קהילות העותרים. כולם מכוונים למצב שבו הדין מקוים, ואזרחים אינם מטילים על אזרחים טרור או מצרים את צעדיהם ופוגעים בזכויותיהם על דעת עצמם. אלה הם הצעדים הראשונים הנדרשים על מנת שלא תהיה אבחנה אסורה והעדפה בין אדם לאדם באותו תא שטח, על אותה אדמה ובאותם תנאים. כל הסעדים הללו היו מתייתרים לכתחילה אילו לא הפרו המשיבים את חובותיהם על פי דין במסגרת חובתם לפעול בסבירות, בהגינות וללא משוא פנים.

241. בלא שינוי של ממש במדיניות המשיבים, שבע קהילות העותרים יצטרפו למניין הקהילות המגורשות. לא ייוותרו קהילות רועים בבקעה. טיהור אתני של חבל ארץ ואלפי בני אדם שחיו בו, של תרבות ומנהגים – יושלם. מדובר באסון אנושי בקנה מידה עצום ופשע מובהק שישראל תחוב בו לעתיד לבוא. התערבותו של בית המשפט נדרשת על מנת להורות למשיבים לפעול כדין, לפעול ביעילות, ולהפעיל בתיאום את סמכויותיהם – כדי למנוע תוצאה בלתי חוקית זו.

2 יולי 2026

רעות שאער, עו"ד